Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. ◉ №№ 137—138 (6. 836—6. 837) 1989 йил 16 июнь, жума Баҳоси 4 тийин

Ҳамма учун жиддий сабоқ

Республика партия-хўжалик активларининг йиғилиши

15 июнда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида республика партия-хўжалик активларининг йиғилиши бўлди, йиғилишга партия комитетларининг биринчи секретарлари, бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари, халқ депутатлари область, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари, жамоат ташкилотларининг, маъмурий органларнинг, корхоналарнинг, илмий муассасалар ва ўқув юртларининг, ижодий союзларнинг раҳбарлари, шунингдек ветеранлар жамоатчилиги ва оммавий ахборот воситалари вакиллари таклиф қилинди.

Йиғилиш Фарғона областидаги оммавий тартибсизликлар натижасида ҳалок бўлганлар хотирасини ўрнидан туриб, бир минут сукут сақлаб эслади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов «Фарғона областидаги миллатчилик кўринишлари ва партия, совет, маъмурий органларнинг республикадаги вазиятни барқарорлаштириш вазифалари тўғрисида» доклад қилди. (Доклад матбуотда эълон қилинади).

Йиғилишда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ш. М. Йўлдошев, Тошкент область Янгийўл районидаги «Интернационал» колхози правлениесининг раиси И. О. Зуфаров, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти Э. Ю. Юсупов, Андижон область партия комитетининг иккинчи секретари В. А. Смеюшчев сўзга чиқдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков партия-хўжалик активлари йиғилиши қатнашчилари ҳузурида нутқ сўзлади.

Йиғилиш резолюция қабул қилди, резолюцияда Фарғона областидаги воқеалар қаттиқ қораланди ва вазиятни барқарор этиш юзасидан долзарб вазифалар белгилаб берилди.

Партия-хўжалик активлари йиғилиши шу билан тугади. Йиғилиш ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. М. Чебриков, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР ички ишлар министри В. В. Бакатин, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР Давлат хавфсизлиги комитети раисининг биринчи ўринбосари Ф. Д. Бобков, КПСС Марказий Комитети Партия қурилиши ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг сектор мудири Н. В. Багров, СССР Бош прокурорининг ўринбосари О. В. Сорока иштирок этдилар.

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

⊙ КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачевнинг ГФРга визити якунланди. Бугун газеталарда ўртоқ М. С. Горбачевнинг Баден-Вюртембергда, ГФР бундестагида бўлганлиги ҳақидаги хабарлар, шунингдек ГФР Федерал канцлери Г. Колнинг ўтган йилнинг октябрь ойида Москвага визити вақтида эришилган аҳдлашувга мувофиқ КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачев ва Федерал канцлер Г. Коль 1989 йил 13 июнда имзолаган ҳужжатларга доир матбуот учун қўшма баёнот эълон қилинган.

⊙ «Ошкоралик нурида» — «Правда» газетасининг бугунги бош мақоласи ана шундай номланади.

⊙ Газетанинг учинчи саҳифасидаги «Партия олдида пок...» сарлавҳали мақолада ҳарбий прокурор Григорий Сусловнинг «иши» ҳақида ҳикоя қилинади.

⊙ «СССР халқ депутати статуси тўғрисида СССР Қонуни лойиҳасини тайёрлаш ҳақида» Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи халқ депутатлари съездининг қарори берилган.

⊙ «Съезд ва миллий масала» — «Известия» газетасининг СССР халқ депутатлари съезди якунларига доир бугунги бош мақоласи ана шундай номланган.

Ўз меҳнатидан мамнунлик ифодаси моҳир бунёдкор Г. Д. Гостениннинг чеҳрасида яққол билиниб турибди. У 16 йилдан буён шаҳар метроси қурилишида фидокорона меҳнат қилиб келяпти. Ҳозир у «Ташметрострой»нинг энг илғор лаҳимчилар бригадасига етакчилик қиляпти. Унинг бригадаси план-топшириқларини ҳамиша ошириб бажаряпти.

Р. Шарипов фотоси.

Меҳнатда пешқадамлар

Чеварлар устози

Сўзаналар кўзни қамаштиради. Улардаги ҳар бир гул ва нақш нозик дид, меҳр билан тикилган. Сўзаналарнинг рангли жилосида тикувчи қизларнинг юрагидаги ойдин хаёллари, орзу-умидлари, ўй-кечинмалари акс этгандек.

Саодатнинг қўли теккан бу сўзаналарчи? У тиккан сўзаналар гулларининг нафислиги биланми, рангларнинг моҳирлик билан танланганлиги биланми кишини ўзига мафтун қилади. Саодат ўрта мактабда ўқиб юрган пайтларидаёқ тикувчи бўлишни орзу қиларди. Дарсдан бўш қолган пайтларида, у тез-тез опасининг олдига бориб турар, тикувчи қизларнинг ишларини ҳайрат билан кузатарди. Илк орзунинг куртаклари ўшанда пайдо бўлганди.

Мактабни битиргач, Саодат ўша ҳавас билан «Шарқ гули» бадиий буюмлар фабрикасига ишга кирди. Унга опаси Муниса тикувчилик сирларини ўргатди, устозлик қилди. Эндиликда Саодат Қодирова илғор тикувчи, жамоатчи комсомол, беш йиллик зарбдори. У планларини 130—140 процентга етказиб бажармоқда. Ҳозирги кунда Саодат Қодирова ҳам бир қанча тикувчи қизларга устозлик қиляпти. Уларга сўзана тикиш сирларини моҳирлик билан ўргатяпти. Ўтган йили Саодат Қодирова «Шавкатли меҳнати учун» медали билан мукофотланди.

Н. ЭШМУРОДОВА.

Фарғона областидаги воқеаларга доир

ДЎСТЛИК БИНОСИГА ПУТУР ЕТМАСИН

Мен ўзбекман.

Ўзбек фарзанди эканлигимдан ҳар бир миллат ўғли сингари мағрурланаман. Улуғбек, Навоий, Фурқат, Муқимий сингари даҳолар авлоди эканлигимдан фахрланишимни айтиш шартми? Яна ҳам аниқроғи одамзод насли — инсон бўлиб туғилганимдан шодлигим бениҳоя.

Одам одамга дўст, биродар деймиз. Ҳар бир миллат мисоли бир гул. Гуллар турфа гулзорни тузади. Гулзор бу Ватаним, Советлар юрти. Гулзор — бу бутун Ер курраси. Иси, ранги, ҳар хил, лекин барчаси ҳам гул. Ана шу гул халқлардан бири — ўзбегим. Ҳар қачон атрофидагиларга меҳр билан қарашган, оқибатли бўлишган. Бир бурда нонни ҳам, бир қултум сувни ҳам ёру дўстлари билан баҳам кўрган. Қалб қўрини эмас, уй тўрини ҳам дўстларидан дариғ тутмаган. Бировга озор бериш одат эмас бизга. Ўзбек халқи ана шундай бағри кенг, кўнгли дарё, дўсти учун, биродари учун ҳеч нарсани аямайдиган саховатли уммон халқ. Бу халқ яхшилик қилиб миннат қилмайдиган танти халқ.

Ана шундай буюк дўстлик тимсоли, инсонийлик тимсоли бўлган халқ бугун ҳайрон: кимлар ўзбек ва турк халқининг биродарлигининг, дўстлигининг барбод бўлишини истади, оға-иничилигига раҳна солди? Ким ўзи сув ичган муқаддас қудуққа тупурди? Ўша хом сут эмган бандалар бирон марта «Биз нима қиляпмиз ўзи» деб ўйлашмадимикан?

Мен турклар яшаётган маҳаллаларда бўлдим. Улар билан учрашдим. 100—200 киши тўпланишди. Улар ичида ягона ўзбек ўзим эдим. Улар мени тинглашди, дардларини мен билан баҳам кўришди. Мен қўрқмадим ва ҳеч қачон қўрқмайман ҳам. Чунки улар бизга оға-ини назари билан қарашади. Ўзбеклар билан қавму-қариндош бўлиб кетишган. Уларнинг сулув қизларига кўп марта совчи бўлганмиз. Йигитлари эса дилбар қизларимизга изҳори дил қилишган. Бугун ана шундай оилаларда туғилган фарзандлар катта қиз, катта йигит бўлишган. Айтингчи, ўша фарзандлар ҳар бири оғрийдиган бўлганда қайси бармоғини тишласин? Шундай экан, дўстлар, бугун биз бир-биримизга кечагидан ҳам кўра меҳр-оқибатли бўлайлик. Ахир меҳр кўзда дейишади-ку...

Бу оғир кунлар ўтади. Айбдорлар қайси миллатга мансуб бўлишмасин эртами, кечми — барибир ўз жазоларини олишади. Лекин бугун унсурлар ҳуружидан жабр кўрганларга кўмак беришимиз лозим деб биламан. Шу мақсадда яна бир бор СССР турар-жой ва социал тараққиёт банкининг область операцион бошқармаси қошида Фарғона областидаги жабрланган аҳолига ёрдам кўрсатиш учун махсус 003700203 счёти очилганлигини эслаб ўтиш жоиз.

Бугун менга жуда оғир. Мен уруш туфайли отамдан ажраганман. Табиат офати — ер қимирлаши туфайли дўстимдан ажрадим. Энди наҳот қандайдир бебурдлар сабабчи бўлиб биродаримдан — иноқ-аҳил қўшнимдан ажралсам? Йўқ, мен буни истамайман.. Буни ҳозир эс-ҳуши жойида одамлар хоҳламайди. Йўлдан адашган, ёшлик-ғўрлик қилган биродарлар, тўхтанг, ўқишингизга, ишингизга, уйингизга қайтинг, деб маслаҳат қилмоқчиман. Ўғилларимиз ва қизларимиз бахтли бўлиши учун ўлкамизда тинчлик, хотиржамлик бўлмоғи керак. Барака — иноқликда. Шуни унутмайлик. Ҳар бир ота, ҳар она ўз фарзандларига шу ҳақиқатни етказади деб умид қиламан.

Муқаддас дўстлик биносига путур етмасин!

Тўлқин МУҲИДДИН.

Қондошимиз, жондошимиз

Фарғона областида юз берган фожиали воқеалар мени жуда ўйлантириб ва ташвишлантириб қўйди. Ахир ўзбек билан турк халқининг урф-одатлари, расму-русмлари, турмуш тарзи бир эдику!

Кимларнингдир бўлар-бўлмас иғво гаплари, қуюшқондан чиққан, муштлари жаҳлдан тугилган бебошларнинг ножўя қилмишлари туфайли қалбларимиз қайғу-алам, изтиробдан тўлиб-тошди. Тасодифан рўй берган бу бемаъни фожиадан инсонлар ҳаётига зомин бўлди. Ахир шу бебош фожиадан ҳам ўлароқ мамлакатимиз бошига тушаётган табиий офат, зилзила, сув тошқини, ҳар хил портлаш каби бахтсиз ҳодисалар озмиди?!

Энди бу фожиали, оғир изтиробли дамларга чек қўйиш керак. Халқлар дўстлиги мисоли офтоб. Унинг тафти одамларни бир-бирига янада жипслаштираверади. Шу ҳақда ўйлар эканман бир воқеа ёдимдан нари кетмади.

...Ўшанда армия сафида ҳарбий қурувчилар отрядида хизматда эдим. Одатдагидек иш куни. Бригада билан вагон тўла қурилиш материалини тушириб олаётган эдик. Кун ярмида бир оз толиқиб қолдик. Хизматдош дўстим билан вагонга тикка қилиб тахланган ёғочни олиб чиқаётганимизда бехосдан қандайдир фалокат босиб, у қўлимиздан чиқиб кетди. Биз икки томонга қочдик. Бироқ уриниш бежиз кетди. Оғир ёғоч менинг ўнг оёғимни тиззамгача босиб қолди. Бу воқеадан воқиф бўлган бошқа хизматдошларимиз ҳам бир зумда ёрдамги етиб келишди. 43 дона ёғочнинг тагидан мени чиқариб олиш осон бўлмади. Тинкаси қуриган болалар шунча ҳаракат қилишса ҳам ёғочни қўзғатиб бўлмасди. Шунда тўладан келган бақувват Сарвар Аҳмедов деган турк боласи миясига келган фикрни айтди. Сарвар устимдаги оғир юкни бор кучи билан даст кўтарган заҳоти қолганлар унинг тагига катта яшикни қўйишди ва шу заҳоти турк дўстим мени ўлим чангалидан тортиб олди. Кўз олдим қоронғулашиб, баданимни муздек тер босган эди. Сарвар мени машинага ҳам, госпиталга ҳам ўзи кўтариб олиб борди. Йўл-йўлакай қулоғим остида унинг фақат «Ўзингни дадил тут, қўрқма, бардам бўл дўстим, ҳаммаси ўтиб кетади» деган илиқ сўзлари-ю, сеҳрли овози янграб турарди. Сарвар ҳар якшанба куни госпиталга келиб мендан хабар олиб турарди. Биз у билан бир ота-она фарзандидек, қон-қардошдек бўлиб кетдик. Ҳаммасидан у госпиталда биринчи бор мени гипсда, қўлтиқ таёқ билан кўрганида кўзларидан ёш қалқиб кетгани хотирамда бир умрга муҳрланиб қолган...

Биродарлар, дўстлар! Ақл-идрок билан иш тутинг. Фарзандларингиз ва яқинларингизни тўғри йўлга солинг. Еб турган нонимиз, ичиб турган сувимиз ҳурмати тинчтотувлик барқарор бўлишига қўшилинг.

С. НОРХЎЖАЕВ,
кинотехник.

Н. И. РИЖКОВ нутқи

Совет Ўзбекистони ҳамиша иттифоқдош республикаларнинг интернационал оиласида муносиб ва фахрли ўрин олиб келган. Ўзбек халқининг ўғил ва қизлари революция ишига, янги турмуш қуриш, Ватанни, унинг мустақиллигини фашист босқинчиларидан ҳимоя қилиш ишига катта ҳисса қўшганлар. Биз ҳаммамиз социализмнинг инсонпарварлик қиёфасини тиклаш ҳамда демократия, ўзаро ҳурмат ва тенг ҳуқуқлилик вазиятида барча республикаларнинг, бутун Совет Иттифоқининг иқтисодий ва социал тараққиёти учун энг яхши шарт-шароитларни яратиш мақсадида қайта қуришга киришдик. Биз биргаликда ўз куч-ғайратларимизни ҳаётий муҳим муаммоларни ҳал этишга сарфлаяпмиз, СССР халқ депутатларининг яқинда тугаган съездида шу ҳақда гапирилди.

Съезд мамлакат турмушида, совет кишиларининг манфаатларини кўзлаб мамлакатни тубдан янгилашдан иборат буюк тарихий ишда зўр воқеа бўлди. Съездда эркин, ўртоқларча мунозара вазиятида халқни тўлқинлантираётган ҳамма муаммолар янгради, деса бўлади. Съезд аҳволимизнинг нақадар мураккаблигини кўрсатиб берди. Бироқ, айни вақтда у Коммунистик партиянинг, бутун совет халқининг қайта қуриш йўлига содиқлигини тасдиқладики, энг муҳими ҳам мана шу бўлди. Съезд бизнинг бундан бошқа йўлимиз йўқлигини кўрсатди. Жамиятимиз фақат қайта қуриш орқали, фақат демократия ва ошкоралик орқали, иқтисодий ва сиёсий системани тубдан ислоҳ қилиш орқали қийинчиликларни бартараф этишга ва совет халқига ҳар жиҳатдан муносиб ҳаётни таъминлашга қодирдир.

Биз Фарғона областидаги фожиали воқеалар муносабати билан республикага келганимизни сизлар биласиз, албатта, ўртоқлар. Ўз-ўзидан равшанки, мамлакат раҳбарияти бу ерда содир бўлаётган воқеалар ҳақида бирмунча тўлиқ тасаввурга эга эди. Бу хусусдаги маълумотлар бизга съезд ишлаб турган кунларда юборилган эди. Биз, жумладан, республикангиз раҳбарияти билан бирга бир неча бор йиғилиб, вазиятни таҳлил этдик ҳамда бошланган можарони чеклаш ва тўхтатиш учун зарур чораларни зудлик билан кўришга интилдик. Бироқ, жойнинг ўзида кўришга тўғри келган нарсалар фожианинг миқёсларини, унинг илдизлари ва эҳтимол тутилган оқибатларини кўп жиҳатдан янгича идрок этишга мажбур қилади, очиғини айтганда, унинг оқибатларини ҳозирча ҳар томонлама баҳолаш анча қийин.

Содир бўлган воқеаларнинг ҳаммаси шу тийиқсиз можарода энг кўп азият чеккан ўзбекистонлик туркларнинг мусибати ва бахтсизлигигина бўлиб қолмай, айни вақтда ўзбек халқининг ҳам катта кулфатидир, бу халқнинг интернационал виждони Совет ҳокимияти йилларида қарор топиб мустаҳкамланган, кўпдан-кўп синовларга шараф билан бардош берган эди, деган фикр сафар ва кўпдан-кўп учрашувлар чоғида бизни асло тарк этмади.

Бутун мамлакатни ларзага солган жиноят бу ерда, Ўзбекистонда содир бўлганига ақл бовар қилмайди, Ўзбекистон халқи ўзининг меҳмондўстлиги, бағри кенглиги билан ҳаммага машҳур эди-ку. Аммо бу воқеани ўзбек халқининг иродаси ва қўли деб билиш қаттиқ янглишиш бўлур эди. Бу — халқнинг қўли эмас, балки шу халққа мансублик, унинг тарихий ва эъзозли номи билан юритилиш ҳуқуқидан ўзини маҳрум этган жирканч жиноятчиларнинг қўлидир.

Зотан биз Фарғона областида бўлганимизда халқ дилининг шу изтиробини жуда яхши ҳис қилдик. Ҳатто шу кунларда жуда оғир кулфатга учраган турк аҳолисининг кўпгина вакиллари ҳам кўпинча, умуман ўзбек халқига аввалгидек миннатдорчилик ва ҳурмат туйғулари билан қарашларини айтдилар.

45 йил муқаддам сизлар Сталин бедодлигидан азият чеккан кичик халқни паноҳингизга олган эдингиз. Бу халқнинг эркаклари ўша пайтда фронтда эдилар, Ватан учун мардона жанг қилаётган эдилар, уларнинг кўплари ўз уйларига қайтиб келишмади. Сизлар қардошлик муносабатлари ўрнатдингиз, оилаларингиз иноқлашиб кетди, муштарак бир ишни қила бошладингиз. Соғлом ақл-идрок нуқтаи назаридан на оқлаб, на изоҳлаб бўладиган воқеа нечун содир бўлди?

Содир бўлган воқеани тушуниш учун унинг илдизларини очиш, шу воқеадан манфаатдор бўлган кучларни топиш керак. Бу воқеа халққа манфаатли бўлиши мумкин эмас. Бунга шак-шубҳа йўқ. Бунда миллатлараро адоватни ҳамиша жиноятkорона ҳаддан ошиш, порахўрлик, ҳам иқтисодий, ҳам сиёсий разил найранглар имконияти вужудга келадиган замин деб ҳисоблайдиган шафқатсиз ва раҳмсиз кимсаларнинг қўли бор. Халқлар ўртасидаги душманликни, турли-туман миллатчилик кирдикорларини авж олдириш халқлар бошига нақадар фалокатли оқибатлар солганлиги бизга тарихдан маълум.

«Ферганская правда» газетасининг «Бу айрим безориларнинг иши эмас. Улардан қандайдир кучлар аллақачон ишлаб чиқилган, яхши режалаштирилган, фақат областдагина эмас, республикада ҳам, мамлакатда ҳам вазиятни беқарор қилишни асосий мақсад қилиб қўйган кенг миқёсли ва моҳирлик билан амалга оширилаётган сиёсий ҳаракатда қурол сифатида фойдаланмоқда» деган фикрига қўшилмаслик мумкин эмас. Ҳатто дастлабки таҳлил ҳам бу пухта тайёрланган ҳаракат эканлигидан далолат бермоқда, республикадаги фожиали воқеаларга худди ана шундай позициядан туриб ёндашмоқ керак.

Экстремистлар ўз ёвуз ишларини қилишди. Ҳозир икки халқ орасига ишончсизлик сояси тушди. Юзга яқин киши ҳалок бўлди, бир неча юз киши жароҳат олди ва майиб бўлди, минглаб кишилар бошпанасиз қолдилар, мол-мулкларидан маҳрум бўлдилар. Ахир, бу уйларни қуриш, мол-мулк орттириш учун улар бутун умрларини сарфлашган. Республика халқ хўжалигига катта иқтисодий зарар етди. Совет кишиларимиз тинч даврда ўзаро нифоқ даҳшатларини бошидан кечирганликларини қандай баҳолаш мумкин? Бу унсурлар кенг ёшлар оммасини қандай қилиб ғайриқонуний ҳаракатларга, ур-йиқит ва ваҳшийликларга жалб қилдилар? Биз буни ҳам текшириб чиқишимиз лозим. Чунки ҳар бир деҳқон ўз фарзандлари ва невараларини қадимий анъаналар руҳида — катталарни иззат-ҳурмат қилиш, оналарга, ўз хонадонига, қўни-қўшниларига чексиз ҳурмат руҳида тарбияламоқдалар. Халқ орасида узоқдаги қариндошдан яқиндаги қўшни яхши, деб бекорга айтишмаган. Неча ўнлаб йиллар давомида турли миллат вакиллари Ўзбекистонда тинч ва аҳил яшаб келдилар. Бу ерда одамларни ҳеч қачон нафрат ва ўзаро бир-бирини ёқтирмаслик руҳида тарбиялаган эмаслар. Шундай экан, нима учун баъзилар қўлига қурол, жумладан, милтиқ олишди? Уларнинг ақлини нима хира қилди, ваҳшиёна хатти-ҳаракатга уларни ким ундади?

Таҳлил экстремистларнинг раҳбарлари вазиятни беқарор қилиш учун ўз ғаразли мақсадлари йўлида ҳамма нарсадан фойдаланганликларини кўрсатмоқда. Фақат ҳалок бўлганлар, жароҳатланганлар ва бошпанасиз қолган тинч аҳоли учун масъулиятгина эмас, улар томонидан алданган ёшларнинг тақдири учун масъулият ҳам ўша экстремистлар раҳбарларининг қора виждонига тушади. Буларнинг ҳаммасини ҳам пухта текшириб чиқиш керак бўлади. Ҳозир эса ҳаракат қилиш, энг долзарб чораларни ҳам, келажакка мўлжалланган чора-тадбирларни ҳам амалга ошириш зарур.

Мумкин бўлган ҳамма усуллардан фойдаланиб, можаро оловини ўчириш, унинг авж олиб кетишига йўл қўймаслик керак. Бунинг учун нима қилиш лозим? Энг аввало — барча воситалардан фойдаланиш керак. Биринчи навбатда халқ ҳузурига бориш, партия, совет ва хўжалик ходимлари, зиёлиларнинг ва жамоат ташкилотларининг вакиллари — ҳамма халқ ҳузурига бориши керак. Воқеалар келиб чиқишининг чинакам сабаблари ҳамда ҳозир Фарғона областида юз бераётган жараёнлар тўғрисида республика меҳнаткашлари ва аҳолиси ўртасида фаоллик билан кенг тушунтириш ва хабардор этиш ишларини олиб бориш даркор. Бу иш одамлар осойишталик ва тартиб сақлашларига, юксак меҳнат ва гражданлик интизомини сақлашларига, иғвогарлар ва безориларга қатъий зарба беришларига қаратилиши лозим. Бу ишнинг бир томонидир.

(Давоми иккинчи бетда).

ҲАҚИҚАТ ЙЎЛИ ОЧИЛСИН

ЎзТАГ МАХСУС МУХБИРИ 15 ИЮНДА ФАРҒОНА ОБЛАСТИДАН ХАБАР ҚИЛДИ:

Фарғона областининг шаҳар ва қишлоқларида кундузи қуролли солдатлар деярли кўринмайди. Бу кескинлик пасаяётганлигининг реал белгисидир. Аммо вазиятни тўла соғломлаштиришга, чинакам осойишталикка ҳали эришилгани йўқ. Шунга қарамай, саноат корхоналари ва муассасаларининг асосий кўпчилиги нормал маром билан ишламоқда, одамлар экинларни парвариш қилмоқдалар.

Тушлик танаффус, сменаларнинг алмашуви чоғида партия ва совет органларининг вакиллари билан биргаликда ички қўшинлар солдатлари, ҳарбий билим юртларининг курсантлари ишчилар ҳузурига келишмоқда. Қўқонда бундай учрашувлар химия заводида, ип йигириш, пайпоқ тўқиш бирлашмасида, ёғ-мой комбинатида бўлиб ўтди. Суҳбатлар комендантлик соати жорий этилишини тақозо қилган вазият тўғрисида бормоқда, миш-мишларга барҳам берилиб, осойишталик ва ишонч туғилишида одамларга ёрдам берилмоқда.

— Биз солдат ва офицерлардан учта идеология группаси туздик, — деди ички қўшинлар бўлинмасининг командири подполковник И. Гривка. — Одамларга ҳақиқатни айтиш керак. Биз ҳеч нарса жонли мулоқотнинг ўрнини босолмайди, деб ҳисоблаймиз.

Ҳаёт аста-секин изга тушмоқда. Аммо кечаги оператив маълумотда кўпгина воқеалар юз бергани кўрсатилган. Кеча Қувасой станцияси йўлида жўнаб кетаётган месхети турклари учун тўпланган болалар кийимлари солинган вагон ёниб кетди. Маҳаллий пахта пунктидаги ёнғиннинг олди олинди.

Безорилар ҳамон аҳволни беқарор қилишга, областнинг турли районларида кескин вазиятни вужудга келтиришга уринмоқдалар. Яна иккита мурда топилди, бу одамлар қонли воқеаларнинг дастлабки кунларида ҳалок бўлган, деб ҳисобланмоқда.

Лўнда маълумотда ярадор бўлганлар, неча жойга ўт қўйилгани, талончилик ҳоллари тўғрисида қуруқ рақамлар келтирилган. Бугунгача 7718 та совуқ қурол ва милтиқ тортиб олинган. Ёнувчи аралашма солинган 26 шиша топилган, безорилиги учун 656 киши ушланган, 14 та жиноий иш қўзғатилган.

Вазият ички қўшинлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг тўла-тўкис назоратида турибди. Партия комитетлари, маҳаллий Советларнинг депутатлари ҳозир фаол ишлашмоқда — улар маҳаллий аҳолига можаронинг моҳиятини очиб беришга, турли-туман миш-мишларни фош қилишга уринмоқдалар. Месхети туркларини ёмон отлиққа чиқариш учун тайёрланган сохта фотосуратлар ҳали ҳам қўлма-қўл юрибди.

Қочоқлар лагерида эса месхети турклари деярли қолмади. Кечанинг ўзида Россия Федерацияси марказий районларига 9466 киши жўнатилди. Кўчириб олиб кетилган кишиларнинг умумий сони 15536 тага етди.

Осойишталик тикланаётган ҳозирги пайтда оддий кишилар юз берган воқеалар нимадан келиб чиққанлигини таҳлил қилмоқдалар. Кўпчиликнинг фикри бир жойдан чиқяпти: тартибсизликлар олдиндан тайёрланган.

Фожианинг олдини ололмаган партия, совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг, давлат хавфсизлиги ходимларининг ҳаракатларига танқидий баҳо берилмоқда. Одамлар фавқулодда вазият юз берган вақтда масъул ходимлардан кимлар ўзини панага олганини, кимлар атайлаб бир четга чиқиб турганини, фожианинг олдини олишни истамаганлигини номма-ном билишни истайдилар. Ушланган кишиларни сўроқ қилаётган тергов органларидан жавоб кутмоқдалар. Содир этилган жиноят учун қаттиқ жазо берилиши муқаррар. Лекин ҳақиқатан ҳам айбдор бўлган, айби далиллар билан аниқ исботлаб берилган кишиларгина жазоланади.

СССР халқ депутатлари съездининг қарорига мувофиқ Фарғона областига юборилган халқ депутатларига (бу ерда уларнинг бутун бир группаси иш олиб бормоқда) воқеалар тўғрисидаги видеофильм кўрсатилди, улар Қўқонда, Марғилонда, Тошлоқда бўлдилар. Маҳаллаларда учрашувлар ўтказмоқдалар.

Журналистлар учун брифинг бўлиб ўтди. СССР Ички ишлар министрлиги ички қўшинларининг бошлиғи генерал-полковник Ю. Шаталин, ички қўшинлар сиёсий бошқармаси вакиллари, тергов органлари ва прокуратура ходимлари оммавий ахборот воситалари вакилларининг саволларига жавоб қайтардилар.

...Бир неча кун муқаддам комендантлик соати бошланишидан анча олдин кеч соат 8 да Фарғона кўчаларида одам қолмайди, деб хабар берган эдик. Ҳозир аҳвол ўзгарди: одамлар ўз ишлари билан бамайлихотир шуғулланишмоқда.

ТОШКЕНТДАН ЖЎНАБ КЕТИШДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков ва КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. М. Чебриков 15 июнь куни Тошкентдан Москвага жўнаб кетдилар. Улар Фарғона областидаги воқеалар муносабати билан Ўзбекистонга келишган эди.

Жўнаб кетишдан олдин Н. И. Рижков билан В. М. Чебриков В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлдилар.

Тошкент аэропортида уларни СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. Иброҳимов, республика Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзолигига кандидатлар кузатиб қолдилар. **(ЎзТАГ).**

ҲАММА УЧУН ЖИДДИЙ САБОҚ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Қонун кучидан ҳам, тартибни сақлаш юзасидан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари имкониятидан ҳам фойдаланиш, бунга аҳолининг ўзини жалб этиш, ишчи дружиналари тузиш лозим. Хуллас, одамлар яна социал-психологик ишончга эга бўлишлари учун, шаҳарларда ва посёлкаларда нормал турмуш тезроқ тикланиши учун ўзбошимчаликдан ҳимояланишни таъминлаш лозим.

Бундан ташқари сизларга маълумки, Фарғона яқинидаги қочоқлар лагерида яшаётган турк миллатига мансуб гражданларга, уларнинг оилаларига агар ихтиёр қилсалар, Россиянинг Ноқоратупроқ районларига жўнаб кетиш имконияти берилган. Бу ана шу лагерда юз берган фавқулодда вазият туфайли кўрилган вақтинча чорадир. Улар учун нормал уй-жой-маиший шароит яратиш, даволаш, барча зарур нарсалар билан таъминлаш тадбирлари кўрилмоқда.

Шу билан бир вақтда республиканинг бошқа районларида ана шу миллатга мансуб гражданлар хавфсизлик шароитида яшашлари ва меҳнат қилишларига имкон берадиган вазиятни вужудга келтириш лозим. Бу — ҳозирги пайтда асосий вазифадир. Партия, давлат органларининг, ҳар бир меҳнат коллективининг куч-ғайрати ана шу вазифани ҳал қилишга қаратилиши лозим.

Ўртоқлар! Турғунлик йилларида ғоят хунук шаклларда намоён бўлган маълум салбий ҳодисаларнинг республикадаги маънавий муҳитга таъсири ҳамон яққол сезилиб турибди. Порага сотилиш, кадрларнинг бузилиши, қўшиб ёзишлар, экономика ва маданиятдаги бузилишлар оқибатларига қарши мураккаб, баъзан эса қарама-қарши шароитда қатъий кураш олиб боришга, ижтимоий онгдаги эски тафаккур андазаларини мунтазам бартараф этиб боришга тўғри келмоқда.

Эскилик билан янгиликнинг кураши Фарғона областидаги фожиали воқеаларда, айниқса, яққол намоён бўлди. Кўпгина партия комитетлари умуман янгиланиш жараёни текис, қийинчиликсиз ривожланаверади, деб ўйлаганликларини тан олмаслик мумкин эмас. Амалда шундай муаммоларга дуч келиндики, бу муаммолар жамиятдаги барқарорликни жиддий равишда бузди ва социал кескинликни вужудга келтирди. Бу соҳада чуқур таҳлил, қатъий хулосалар, омма орасида ишлашнинг янги шакллари ва усуллари талаб қилинди. Бироқ бу соҳада ўз вақтида ҳаракат қилинмади, кўпгина партия ташкилотлари ишида қайта қуриш бўлмади.

Фарғона водийсида юз берган воқеалар шундан далолат берадики, воқеаларнинг бу қадар йўл қўйиб бўлмайдиган ва бошқариб бўлмайдиган ривожланишига олиб келган сиёсий ва социал омиллар бутун мажмуасини яна бир бор тўла идроклаш лозим бўлади. Равшанки, одамларнинг социал-иқтисодий ўзгартишлар суръатларидан қониқмаганлиги, шунингдек, республика партия ташкилотининг эътиборини вазиятни соғломлаштириш учун, уюшган жиноятчилик ва порага сотилишга қарши, чинакам социалистик, революцион тарзда ҳаётнинг ҳамма соҳаларини янгилаш учун курашдан чалғитишни истаётган кучлар одамларнинг норозилигидан моҳирлик билан фойдаланиб қолганлиги буларнинг орасидаги ҳал қилувчи омиллардир.

Ҳа, республикада жиддий социал қийинчиликлар мавжуд. Аммо уларни вайрон қилиш йўли билан эмас, бунёдкорлик йўли билан бартараф этиш керак. Экономикадаги ишларнинг аҳволини таҳлил этганда бир неча беш йилликлар давомида тараққиёт суръатлари кескин пасайиб бораётганлигини, самарадорлик анча камайиб кетганлигини сезмаслик мумкин эмас.

Ҳал қилиш зарур бўлган социал-иқтисодий муаммоларнинг миқёслари ортиб бораётган бир пайтда миллий даромаднинг арзимаган даражада ўсиши экономиканинг номутаносиблигини узлуксиз келтириб чиқаради. Ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг жуда суст суръатлари республика учун характерли бўлган демография жараёнларига аллақачондан буён мос келмай қолган, бу эса ўз навбатида социал вазиятни кескинлаштирмоқда. Аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадларга қараб, шу ҳақда фикр юритиш мумкин. Беш йилликнинг ўтган уч йилида аҳоли реал даромадларининг йиллик ўртача ўсиш суръати ғоят паст даражага тушиб қолди, яъни атиги 0,3 процентни ташкил этди. Агар ўтган беш йилликда ҳам бу суръат бор-йўғи 1,3 процентга тенг бўлганлиги ҳисобга олинса, кўп вақтдан буён одамларнинг моддий фаровонлиги яхшиланиш сари ўзгармаётганлиги мутлақо равшан бўлади.

Аҳоли жон бошига энг муҳим озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилиш 1985 йилдан буён камайиб бораётганлиги аҳволни чигаллаштирмоқда. Социал соҳа ривожланишидаги аҳвол жиддий ташвиш туғдирмоқда. Уй-жой программасини бажариш топшириқдан орқада қолмоқда. Соғлиқни сақлаш, халқ таълимининг моддий-техника базаси қониқарсиз аҳволда, мактабгача тарбия муассасаларини фойдаланишга топшириш планлари барбод бўлмоқда. Хуллас, республикада социал муаммолар устун даражага қўйилмади ва бунинг оқибатлари кўзга ташланмоқда. Социал соҳадаги қолоқлик мунтазам тус олмоқда. Аччиқ ҳақиқат ана шундай, ишларнинг ҳақиқий аҳволи ана шундай. Бу эса республикада юз берган вазиятнинг оғирлиги тўла тушуниб етилмаганлигидан далолат беради. Халқ ҳаётининг энг муҳим вазифаларини ҳал этишдаги йўл қўйиб бўлмайдиган сусткашликнинг сабаби ҳам ана шунда. Бу билан пировард натижада қайта қуриш сиёсатининг обрўсига путур етказилмоқда. Ғоят қисқа муддат ичида экономикадаги мураккаб вазиятни бартараф этмай туриб, социал кескинликни юмшатмай туриб соғлом осойишта муҳитни яратиш қийин.

Шу билан бир вақтда Ўрта Осиё шароитида чуқур социал ўзгаришлар қилмай туриб, яъни одамларни иш билан самарали таъминламай туриб, тарбия ва мактаб таълими сифатини оширмай туриб, аҳоли сиҳат-саломатлигини мустаҳкамламай туриб иқтисодий ўсишнинг анча жадаллашишига эришиб бўлмаслиги мутлақо равшан.

Қишлоқ хўжалиги тараққиётининг характери жиддий ташвиш уйғотмоқда.

Сўнгги йилларда дон, сабзавот, картошка ва узум етиштириш камайди. Чорвачилик маҳсулотларининг ўсиш суръатлари пастлигича қолмоқда. Аҳоли жон бошига гўшт етиштириш атиги 22 килограммни ташкил этади ва 1985 йилга нисбатан ўсиш фақат бир килограммга етди.

Умумиттифоқ фондлари ҳисобига ва чет мамлакатлардан сотиб олиш ҳисобига озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб беришни бироз кўпайтириш озиқ-овқат бозоридаги аҳволни унча ўзгартирмади. Демак, бошқача туб чора-тадбирлар зарур. Ўзбекистон ССРдан сайланган халқ депутатлари съездда айтганларидек, бу аҳвол агросаноат ишлаб чиқаришини структура жиҳатидан қайта қуриш, энг аввало, пахта яккаҳокимлигини тугатиш республикада гўшт, сут ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни жадал кўпайтириш билан боғлиқ. Ҳақиқатан ҳам бу сира кечиктириб бўлмайдиган, жуда етилган ва айни пайтда мураккаб, ўзгача муаммодир.

Ўзбекистон — мамлакатнинг асосий пахта базаси. Республиканинг халқ хўжалигига қўшаётган бу ҳиссасига етарли баҳо бермаслик мумкин эмас. Шу билан бир вақтда Ўзбекистон ССР олимлари ва жамоатчилигининг ана шу тармоқни ва умуман регион экономикасини ривожлантиришнинг бутун стратегияси негизи сифатида махсус Бутуниттифоқ «Пахта» программасини ишлаб чиқиш тўғрисидаги таклифларини қўллаб-қувватлаш лозим. Пахтанинг халқ хўжалигидаги аҳамиятини ва сифат кўрсаткичларини ҳисобга олиб, унинг харид нархини ошириш масаласи етилди. Республика шу хусусдаги таклифларни киритди, улар ҳозир ишлаб чиқилмоқда.

Пахта толасини қайта ишлашни кенгайтириш, яъни республикада тўқимачилик саноатини жадал ривожлантириш тўғрисидаги масалани қўйиш ҳам ҳақлидир. Бу хусусда ҳам олға томон жиддий ҳаракат қилиш талаб этилади.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини улар етиштирилган жойнинг ўзида қайта ишлаш ҳам долзарб муаммо бўлиб турибди. Ҳукумат қабул қилган қарорда озиқ-овқат саноатини ривожлантириш, қайта ишловчи тармоқни техник жиҳатдан янгилаш программаси белгилаб берилган. Бироқ ҳозир белгиланган тадбирлар кечикиб ва сусткашлик билан амалга оширилаётгани ҳақида гапиришга тўғри келмоқда. Ўсимлик ёғи ишлаб чиқарувчи, гўштни қайта ишловчи қувватларни ишга тушириш, тегирмон корхоналари қуриш барбод қилинаётганлиги, бир қатор объектларни реконструкциялаш чўзилиб кетаётганлиги кўп ҳолларда ана шу билан изоҳланади. Беш йилликнинг уч йилида қайта ишлаш ва сақлаш объектларида асосий фондларни ишга тушириш топшириғи атиги 86 процент бажарилди. Энди бундай аҳволга тоқат қилиб бўлмайди. Шуни эслатиб ўтмоқчиманки, қишлоқ хўжалик хом ашёсини ҳар томонлама қайта ишлаш, унинг нобуд бўлишини камайтириш, маҳсулот хилларини кўпайтириш ва сифатини яхшилаш ҳисобига республикада озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни камида 1,5 баравар кўпайтириш таъминланиши лозим.

Аграр секторнинг самарадорлигини ошириш учун республиканинг бутун ер-сув хўжалигини структуравий жиҳатдан тубдан қайта қуриш зарур.

Республикада янги қурилишларни қисқартириш ва мавжуд системаларни реконструкциялаш ишларини бутун чоралар билан кенгайтириш, суғоришнинг сувни тежайдиган технологияларини, сувдан такрорий фойдаланиш ва сув таъминоти обороти системасини жорий этиш йўлига қатъий ўтилганини биз тўғри деб ҳисоблаймиз. Бироқ суғориш системаларининг реконструкциялаш ишлари жуда секин бормоқда ҳамда суғориладиган деҳқончилик самарадорлигини ошириш ва сув ресурсларини тежаш юзасидан ҳали реал натижаларга эришилгани йўқ.

Қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуриш юзасидан ҳам катта ишларни амалга оширишга тўғри келади, албатта. Бу уй-жой қурилиши, газлаштириш ва электрлаштиришга, медицина ва савдо хизматига, таълим ва маданиятга таллуқлидир. Ана шу мақсадлар учун маблағларни давлат капитал маблағлари ҳисобидан ҳам, хўжаликларнинг ўз молиявий ресурслари ҳисобидан ҳам қидириб топишга тўғри келади. Иттифоқ ҳукумати эса мамлакат экономикасини қишлоқ эҳтиёжига мумкин қадар тўлароқ қаратиш учун ҳамма ишни қилаверади. Мамлакатда озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашдаги аҳволни қисқа муддатда сезиларли даражада ўзгартиришнинг реал имкониятларини ана шунда деб биламиз.

Ўртоқлар!

Регионда юз берган вазият муаммоларни мунтазам ҳал қилмай келиш қандай оқибатларни келтириб чиқариши мумкинлигини жуда мушкул кескинлик билан яна бир бор кўрсатди. Аҳолининг иш билан мақбул даражада таъминланишидек мураккаб масалани олиб кўрайлик.

Ўзбекистон аҳолиси тез суръатлар билан ўсиб бораётган бир вақтда меҳнатга лаёқатли катта ёшдаги ҳар беш кишининг бири ижтимоий хўжаликда ишламаяпти. Иш билан банд бўлмаган аҳоли сони тобора кўпаймоқда. Бир қанча жойларда, масалан, ўша Фарғона водийсида, эндиликда аҳвол танг бўлиб қолди. Бу таҳликали фактлар ҳаммага маълум.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбарлари иш билан бандлик муаммолари жуда ўткир бўлиб турганлигига етарлича баҳо бермаётганликлари хусусида гапириш лозиммикан, ўртоқлар. Вужудга келган вазиятда бу сиёсий калтабинликдир.

Кўп одамларнинг ишсиз қолиши — бу турмуш даражасининг бевосита пасайиши ва социал кескинликнинг кучайишигина эмас. Бу, аввало, бугун ҳаётга қадам қўяётган, дунёқараши шаклланаётган ёшларга даҳлдордир. Айни вақтда бу беихтиёр меҳнатсиз даромадларга, текинхўрликка, ҳуқуқни бузишга интилишни юзага чиқараётган қулай муҳит ҳамдир.

Хуллас, таркиб топган вазиятнинг ўткирлигини ҳисобга олиб, шунингдек, келажакда меҳнат ресурслари тез ўсиб боришини назарга олиб, Ўзбекистонда аҳолини иш билан банд этишни кучайтириш учун тубдан куч-ғайрат сарфлаш лозим.

Яқинда қабул қилинган республикада ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш программасида мазкур масалани ҳал этиш бобида тегишли тадбирлар назарда тутилган. Аммо назаримизда, муаммо шу қадар ўткир ва шу қадар катта социал кескинликни вужудга келтиряптики, сира шак-шубҳасиз белгиланган тадбирларни бажариш муддатларини қисқартириш ҳам, шу яқин орада кўпгина янги иш жойларини бунёд этиш учун қўшимча жиддий тадбирларни амалга ошириш ҳам талаб этилади.

Иттифоқ ҳукумати бу масалани дарҳол кўриб чиқиш ва тегишли қарор қабул қилишга тайёрдир.

Миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатларнинг айрим умумий масалалари хусусида бир-икки оғиз гапириб ўтмоқчиман. Салкам 20 миллион одам яшайдиган Ўзбекистонда аҳолининг қарийб 70 процентини ташкил этадиган ўзбеклардан ташқари кўпгина миллатлар ва элатларнинг вакиллари истиқомат қилмоқдалар.

Сўнгги кунларда содир бўлган воқеалар республика партия ташкилоти миллатчилик кўринишларига йўл қўймаслик учун ҳамма ишларни қиляптими, деган масала хусусида ўйлашга мажбур этади. Кўпмиллатли республика шароитида бу ишдаги ҳар қандай бўшашувчилик оғир оқибатларга олиб келиши мумкин. Биз, республикада миллатчилик аломатлари учун замин йўқ, деб айта олмаймиз. Бу дард ниҳоятда яшовчан эканлигини сиз яхши биласиз. Ахир баъзан шу дарднинг қўзғаб қолиши учун эҳтиётсизлик билан айтилган, ботадиган битта гапнинг ўзи кифоя. Шу боисдан ҳам партиянинг идеология иши савиясига катта талаблар қўйилиши лозим.

Бу соҳада ҳамма иш дурустми? Мен бу хусусда тўла ишонч билан фикр юритишга журъат этмайман, чунки уч кун ичида идеология ишининг аҳволи тўғрисида тасаввурга эга бўлиш учун имконият бўлмади, албатта. Аммо шуни ишонч билан айтиш керакки, Фарғонадаги воқеалар пайтида миллатчилик кўринишлари лов этиб ёнганида республикадаги партия органлари, оммавий ахборот воситаларида бунга қарама-қарши идеология алангаси ёнгани йўқ. Тошлоқда кам сонли халққа қарши қаратилган ур-йиқит бошланганида, улар бонг уришлари лозим эмасмиди? Республиканинг жами партия активлари дарҳол бунга яраша жавоб беришлари, партиянинг энг яхши кучлари сафарбар этилиши ва ҳаракат қилиши лозим эди-ку, аммо бундай бўлмади, аксинча, сусткашлик, кутиб туриш сиёсати намоён бўлди.

Айни вақтда Фарғонадаги воқеалар партия ва совет органлари бошига саратонда ёққан қордек бўлди, дейиш мумкин эмас. Шу йил апрель ойининг бошларидан ана шу органларга месхети туркларига нисбатан мўлжалланаётган хатти-ҳаракатлар тўғрисида хабарлар кела бошлагани маълум. Корхоналарда турклар номига ёзилган дағдағали хатлар пайдо бўла бошлади, уларга республикадан чиқиб кетиш таклиф этилди. Худди ана шу даврда уларни ишга қабул қилмаслик ҳоллари кўпайди. Месхети турклари яшаётган конкрет жойларни аниқлаш учун муайян мақсадни кўзлаб хатти-ҳаракатлар қилинганига оид бир қанча фактлар бор. Шу мақсадда аҳолини сўнгги рўйхатга олиш маълумотларидан фойдаланилди. Айрим ҳолларда адресларни милиция ходимлари аниқладилар.

Ана шу хавфга қарши маданиятнинг ниҳоятда обрўли арбоблари, аввало ижодкор зиёлилар жар солишлари лозим эди, уларнинг оташин сўзлари ана шу лаҳзаларда одамлар кўксида эзгулик, шафқат-мурувват алангасини ёқиши лозим эди. Афсуски, бундай чиқишлар сўнгги кунларда оммавий ахборот воситаларининг қиёфасини белгиламаяпти. Ўзбек зиёлиларининг овози янада баландроқ ва ташвишлироқ янграшини, маънавий муҳитни миллатчилик чиқиндиларидан тезроқ ҳоли қилишга ёрдам беришини истар эдик.

Интернационализм ҳамиша бизнинг синалган қуролимиз эди ва ҳозир ҳам шундай бўлиб қолмоқда. Интернационализм совет халқининг, шу жумладан Ўзбекистон халқларининг қон-қонига сингиб кетган. Ҳаммамиз учун меҳнаткашларнинг қардошлиги, халқларнинг қардошлиги маънавий моҳиятимизнинг ажралмас хислатига, совет кишиларининг ифтихорига айланган. Эндиликда биз бутун ташқи дунё билан муносабатларимизни умуминсоний қадриятларнинг устунлиги асосига қурмоқдамиз ва бу бизнинг интернационализм принципларига садоқатимиз билан чамбарчас боғлангандир. Ана шу бойликдан амалий ишда қандай фойдаланиш керак — бу ҳар бир коммунистнинг, ҳар бир партия ташкилотининг ижодий ёндашуви масаласидир.

Маълумки, миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатлар муаммолари съездда кенг кўламда муҳокама қилинди. Халқ депутатлари миллатлараро муносабатларда кўп йиллардан буён тўпланиб қолган муаммоларни ҳал этишнинг муҳимлиги ва мураккаблигини тушунишга, инсоний муносабатларнинг ана шу нозик, андиша билан иш тутиш лозим бўлган соҳасида йўл қўйилган хатолар ва бузилишларни тузатишга катта ҳисса қўшдилар.

Миллатлар Советининг вазифалари тубдан ўзгарди, эндиликда мазкур Совет миллатлар ва элатлар яшаши ва ривожланиши, улар истиқомат қилаётган регионлар ҳамда бунёд этаётган ижтимоий муассасалар муаммоларини қонун йўли билан ҳал этувчи органга айланди.

Миллатлар Советида бир қанча янги депутатлик комиссиялари, шу жумладан бевосита миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатлар комиссиялари тузилмоқда. Илгари қонунга зид тарзда репрессияга учраган халқларнинг миллий муаммоларини биринчи галда ҳал этиш лозимлиги белгилаб олинди. Бошқа кўпгина миллий масалалар, жумладан Ўрта Осиё республикалари учун алоҳида долзарб бўлган бир қанча миллий масалалар янги парламент бўсағасида унинг дарвозасини тақиллатиб турибди.

Ҳозирги вақтда иғвогарона миш-мишларнинг тарқатилишига сира йўл қўймаслик керак. Бу борада оммавий ахборот воситалари асосий ўринни эгаллашлари, улар воқеалардан тезроқ огоҳ бўлишлари, бу воқеаларга ҳаққоний баҳо беришлари, шундай қилиб, одамларни жунбушга келтирадиган миш-мишлар ва уйдирмаларнинг тарқатилишига чек қўйишлари керак. Матбуот, радио ва телевидение тартибсизликлар, ур-йиқитлар ва бегуноҳ одамларнинг қони тўкилишини келтириб чиқарган кучларнинг пайдо бўлиши сабаблари ва уларни кимлар ҳаракатга келтирганини тушунтиришда фаол позицияни эгаллашлари лозим. Ишни шундай ташкил этиш керакки, барча соғлом кучлар ана шу фожиали можарони келтириб чиқарган қора кучлар билан шафқатсиз курашга сафарбар этилсин. Одамларга ҳукумат комиссияси, маҳаллий партия ва совет органлари Фарғонада ва республиканинг бошқа областларида вазиятни барқарорлаштириш учун кўраётган чораларнинг моҳиятини тушунтириш лозим.

Ҳозир умумий хонадонимизда содир бўлган воқеадан бутун халқнинг юраги ачишмоқда. Бундай воқеа ҳеч қачон қайтарилмаслиги учун биз ҳаммамиз барча ишларни қилишимиз керак. Аммо, илгари мен айтганимдек, асосий масъулият республика партия ташкилоти зиммасига тушади. Бу ташкилот ўзининг бундан буёнги иши хусусида хулосалар чиқариб олиши, содир бўлган барча воқеаларга сиёсий баҳо бериши, бебошликка озгина бўлса ҳам ёрдам берган, коммунистнинг юксак номини бадном қилган ва виждони тоза бўлмаган кишиларни қаттиқ жазолаши керак. Фарғона областидаги фожиали воқеалар кўп партия ташкилотлари саросимага тушиб қолганликларини кўрсатибгина қолмай, улар вазиятни назорат қилишни қўлдан бой берганликларини ҳам кўрсатди, мен буни таъкидлаб ўтмоқчиман. Худди ана шундай фавқулодда вазиятларда партия ташкилотларининг жанговарлиги, уларнинг халқ кўз ўнгидаги асл обрўси, уларнинг жамиятнинг сиёсий авангарди бўлишдек ҳуқуқи синовдан ўтади.

Айни вақтда таҳқир қилинган бўлса ҳам, аммо ўз эътиқодига содиқ қолган коммунистлар ҳақида ҳам гапириш керак. Бу худди ана шундай ҳаракат қилиши лозим бўлган, аммо бундай қилмаган барча кишилар учун тўғридан-тўғри таъна бўлиши керак.

Фарғонадаги фожиали воқеалар мен суҳбатлашган барча одамларга таъсир қилган. Турк аёллари ҳам, ўзбек оналари ҳам фарзандлари ва қариндош-уруғларидан ажраб қолганлари ҳақида юрак-бағирлари ўртаниб гапирдилар. Ғам-ғусса қарияларни букиб қўйди, қўрқувдан болаларнинг кўзлари жовдираб турибди. Ким бўлишидан қатъий назар қотиллар, уларнинг гумашталари ва раҳнамолари қонунга кўра қаттиқ жазоланадилар. Бунга ҳеч ким шубҳа қилмасин.

Ўзбекистонда содир бўлган фожиа биз ҳаммамиз учун жиддий сабоқ бўлиши керак. Бу фожиа миллатлараро муносабатлар соҳасига таллуқли ҳар бир масалага босиқ-вазминлик ва иззат-икром билан ёндашиш лозимлигидан яна бир карра далолат бериб турибди. Фарғонада содир бўлган воқеалар батамом таҳлил қилинганидан кейин Марказий Комитет Сиёсий бюроси бу масалани ҳар жиҳатдан кўриб чиқади ва тегишли сиёсий хулосалар чиқаради.

Республика партия ташкилоти бу воқеаларга принципиал партиявий баҳо беради, чакки қадам қўйиб ана шу воқеаларда у ёки бу даражада иштирок этган, бу воқеалардан четда турган ҳар бир коммунистни қаттиқ терғаб қўяди, бунга шак-шубҳа йўқ.

КПСС Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюроси шунга аминдирларки, республика партия ташкилоти жамиятда Ўзбекистондаги барча халқларни жипслаштиришга, бу халқларга қардошлик оиласида яшаш ва ишлашга имкон берадиган, республиканинг қутлуғ номини тиклайдиган маънавий-сиёсий вазиятни вужудга келтириш учун куч-қувват ва имкониятга эгадир.

Суратда: СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижковнинг Наманган области «Дўстлик» маҳалласи аҳолиси билан учрашуви.

А. КОВТУН сурати (ЎзТАГ).

АЙБДОРЛАР ЖАЗОЛАНИШИ МУҚАРРАР

Яқинда бўлиб ўтган фожиали воқеалардан Фарғона областидаги юз минглаб кишиларнинг кўнгли ғаш. Мамлакатнинг ҳар томонидан область марказига қўнғироқ қилишмоқда. Одамлар: «Тергов қандай бормоқда, қотиллик, ўт қўйиш, талончиликда айбдор кишилар топилдими!» — деб сўрамоқдалар. Аниқ-равшан ахборотнинг йўқлиги зиддиятли миш-мишларни келтириб чиқармоқда. Кўп одамлар безорилар орасидан тасодифий кишиларгина қўлга олинган, тартибсизликни бошлаб берган кишилар озодликда юрибди, дейишмоқда. ТАСС мухбирларининг илтимосига мувофиқ, СССР Ички ишлар министрлиги бош жиноят қидирув бошқармаси бошлиғи генерал-лейтенант В. К. Панкин жиноятчиларни тергов қилиш қандай бораётгани ҳақида сўзлаб берди.

— Газета хабарларига, фарғоналиклар билан суҳбатларга қараб милиция органлари бироз довдираб, ҳатто дастлабки соатлар нима қилишни билмай қолгани ҳақида хулоса чиқариш мумкин. Маҳаллий милициянинг ҳаракатларига сиз қандай баҳо берардингиз?

— Бу саволга бир хил жавоб қайтариш қийин. Чунки, биринчидан, бизнинг практикамизда бундай вазият бўлмаган. Бундай ғайритабиий вазият милициянинг кўпгина ходимлари мураккаб шароитда ҳаракат қилишга тайёр эмаслигини кўрсатди.

Иккинчидан, шуни айтиш керакки, ҳозирги вақтда фақат мардлик ва қатъият кўрсатибгина қолмай, энг сўнгги чораларни ҳам кўриш лозим бўлган бундай ҳолларда ички ишлар органлари ҳаракатларининг зарур ҳуқуқий нормалари бизда умуман йўқ.

Ҳозир алоҳида ҳолат юз берганлигини таъкидлашга мажбурман, милиция бирор ҳимоя воситасини қўлланишдан чўчимоқда. Ҳолбуки, бундай вазиятда наша ва спиртли ичимликлар истеъмол қилган ва ўн беш-йигирма милиция ходими устига бостириб келаётган 3-5 минг кишилик оломонни тўхтатиб қолишнинг бошқа йўли йўқ, албатта.

Ана шундай ҳолат: шахсий составнинг профессионал жиҳатдан тайёр эмаслиги, кам сонлилиги ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилинмаганлиги милиция ўзини йўқотиб қўйди, деган фикрни келтириб чиқарди. Лекин айрим ҳолларга қарамай, милиция ўзини муносиб тутганлиги ҳозироқ кўриниб турибди. Ички ишлар министрлигининг ходимлари безориларга мардлик, матонат билан зарба берганликлари ҳақида кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Тошлоқда худди шундай бўлди, Қўқонда ҳам, Яйпанда ҳам шундай бўлди...

Милиция ходимлари қуролни ишга солишга мажбур бўлганларида ҳам уларнинг инсонпарварлик билан, вазминлик билан иш тутганликларини алоҳида таъкидлаш лозим. Бу муҳим аҳамиятга эга бўлди, оломонни ўйлашга мажбур қилиб қўйди, жиноятчи жазосиз қолмаслигини ҳис этишга олиб келди.

— Жиноятларни тергов қилиш қандай бормоқда?

— Областда 200 кишидан иборат катта оператив-тергов группаси ишлаяпти, уларнинг орасида мамлакатнинг турли шаҳарларидан келган криминалистлар, терговчилар, экспертлар бор. Уларнинг ҳаммаси «танг жойларда» — Озарбайжонда, Арманистонда мактабдан ўтган тажрибали ходимлардир... Тергов миқёсида биринчи марта видео ва компьютер техникасидан фойдаланилмоқда. Бу эса далилларни тўплаш ва мустаҳкамлаш босқичини анча қисқартди. Шу туфайли бир неча кун ичида катта ҳажмдаги қидирув ишларини бажаришга муваффақ бўлдик.

Тартибсизликларда фаол қатнашган юзлаб кишилар ҳақида маълумот тўпланди. Қотиллик қилишда шубҳа остига олинган ўнлаб кишилар қамоққа олинди, жумладан, етти марта қотиллик қилган ва ўнта уйдаги буюмларни талаб кетган беш кишилик группа қамоққа олинди. Тошлоқ посёлкасида яшовчи К. бошчилик қилган 12 кишидан иборат жиноятчилар группаси фош этилди, бу группа бир оилани ўлдирган, олти марта гражданларнинг уйини талаган ва ўт қўйган.

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ҳар хил қуролларни қидирмоқда ва тортиб олмоқда. Чунончи, 7 июнда Қўқондаги оммавий тартибсизлик вақтида безорилар тўдаси шаҳар ички ишлар бўлими участка инспектори, милиция катта лейтенанти Р. Сувонқуловни ваҳшийларча калтаклади. Жиноятчилар унинг тўппончасини ўғирладилар. Ўтказилган оператив-қидирув тадбирлари натижасида ана шу хуружнинг бевосита қатнашчиси — Катта Қашқар қишлоғида яшовчи 20 яшар Х. Абдураҳмонов эканлиги аниқланди. У қамоққа олинди.

Тергов чоғида Абдураҳмонов мотоциклни олиб қочгани ва унда бир болани босиб кетганлиги фош этилди. Ўғирланган пистолет, ўқлар ва мотоцикл тортиб олинди, Абдураҳмоновнинг жиноий фаолиятига доир бошқа фактларни аниқлаш юзасидан тергов ўтказилмоқда.

Тошлоқ район ички ишлар бўлимининг маъмурий биносига қилинган ҳужумнинг ташкилотчилари ва фаол иштирокчилари ҳам қамоққа олинди, улар яқин орада халқ суди олдида жавоб берадилар.

Ҳозир қўлимизда воқеа қатнашчиларининг анчагина тўлиқ фототекаси бор. Терговнинг мана шу босқичида ҳаммаси бўлиб 11 та қотиллик фош этилди.

Жиноятларни фош қилишда прокуратура, Давлат хавфсизлиги комитети ходимлари фаол қатнашмоқдалар, аҳоли катта ёрдам бермоқда.

— Тартибсизликларда қатнашганлар тўғрисида гапириб бера олмайсизми?

— Улар асосан ёши 30 га бормаган кишилар, аммо ўсмирлар ҳам бор.

Безорилар тўдасини баъзи бировлар тасаввур этгандек қиёфасиз оломон деб атаб бўлмайди. Ваҳшийликда қатнашганлар орасида ички ишлар органларининг ўз обрўсини тўккан собиқ ходимлари ҳам бор. Улар бизнинг иш усулларимизни билишади, албатта, бу эса тергов чоғида қўшимча қийинчилик туғдиради. Воқеаларнинг фаол иштирокчилари орасида зиёлиларнинг вакиллари ҳам оз эмас. Уларнинг кўплари норасмий «Бирлик» ташкилотининг фаол аъзолари эканликларини яширмаётирлар.

Биз воқеалар қизғин тус олган жойларга норасмий ташкилот аъзолари келганлигини қайд этдик, улар ёшларни тўхтатишга уринмаганликлари бизга маълум. Аксинча, «Бирлик» вакиллари тартиб ўрнатиш чоғида гўё шафқатсиз чора кўрилгани ҳақида бизга эътироз билдирдилар. Норасмий ташкилот вакиллари талончиликни миллий бирлик учун митинг деб кўрсатишга уринмоқдалар. Ана шу намойишларнинг аянчли натижалари ҳаммага маълум.

Безорилик ҳаракатларида қатнашганлик учун ёшларга 50, 100 сўмдан ва ундан ҳам кўпроқ пул берилгани тўғрисида қўлимизда оператив маълумотлар бор. Бошқа фактлар тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш керак. Чунончи, безорилар уйларга ўт қўйиш ва талончилик олдидан наркотик моддалар ва спиртли ичимликлар истеъмол қилганлар, бундай моддалар жуда қиммат туради.

— Вячеслав Кириллович, сизнингча безори тўдалар нима учун месхети туркларига қарши ҳаракат қилишди? Ахир, уларнинг турк аҳоли билан ўхшаш жиҳатлари кўп. Дини ҳам бир, бундан ташқари ҳар бир месхети турки ўзбек тилини жуда яхши билади.

— Менинг назаримда, месхети турклари безорилик ташкилотчилари учун бир баҳона бўлди. Тергов ҳали узил-кесил хулоса чиқаради, аммо ҳозир шу нарса равшанки, безориларнинг режалари катта эди. Афсуски, бу режаларнинг кўпи амалга ошди. Аҳоли кўпчилигининг лоқайдлик билан аралашмай қараб туриши ҳам бунда маълум роль ўйнаганлигини айтмаслик мумкин эмас. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ҳам, партия ва совет органлари ҳам ўзларининг яхши жиҳатларини намойиш қила олмаганликларини айтмоқчиман. Буларнинг ҳаммаси жанжалкашлар, тартибсизликларнинг ташкилотчилари ишончини оширди, улар миллий манфаатлар шиорларини ниқоб қилиб олган эдилар, ҳолбуки уларнинг ҳақиқий шиорлари бундай эди: «туркларни бўғамиз, Ленин авлодини — русларни бўғамиз. Яшасин ислом туғи, мусулмон дини ва Оятулло Ҳумайни!». Ёки бошқа бир мисолни олайлик: Қўқондаги тартибсизликларда безорилар жамиятни қайта қуришга доир шиорларни ниқоб қилиб чиқдилар.

— Сиз қандай фикрдасиз, Фарғона областидаги тартибсизликлар ўз-ўзидан юз берган ғайритабиий вазиятми ёки яхши режалаштирилган воқеами?

— Фожиали воқеалар анчагина пухта ташкил этилган ва режалаштирилган, деб тахмин қилиш учун асослар бор. Жойлар олдиндан текшириб чиқилган — фақат месхети туркларининг уйларига ўт қўйилди. Ҳужум қилувчилар хуруж йўлларини ва қайтиш йўлларини ҳам пухта ўрганишган, жуда кўп автотранспортлардан фойдаланишган. Жанжалкашларга тўхтовсиз равишда тошлар ва ёнувчи аралашма солинган шишалар келтириб турилгани ҳақида маълумотлар бор. Менимча, воқеаларнинг ўз-ўзидан келиб чиққани ҳақида гап бўлиши мумкин эмас.

Терговни қисқа муддатларда ўтказиш учун ҳамма чоралар кўрилади. Бунинг учун бизда куч, техника, восита, иш тажрибаси бор ва барча ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари баҳамжиҳат ҳаракат қилмоқда. Буни биз ўз хизмат бурчимиз ва партиявий бурчимиз деб биламиз. Айбдорлар, шубҳасиз, қонунга мувофиқ жазоланадилар. Жиноятчининг жазоланиши муқаррардир.

Фарғона,
(ТАСС мухбири).

Табассум — чеҳра ҳусни... Т. КАРИМОВ фотоэтюди.

Удумларимиз ҳақида мулоҳазалар

Қиз олиб кетар...

КЕЛИНГ, ЎҒЛИМ, КЕЛИНГ! Вой, нега ундай дейсиз! Ахир одам бор уйга одам келадида, айланай. Ҳаммаёқни ёйилиб ётишини қаранг-а, ҳали йиғиштириб улгурганимизча йўқда, тасаддиқ. Кичик неварагинамни кечагина куёвга узатдик.

Ўзиям тўймисан тўй бўлдида. Санъатчилар тушмагур, хўп даврани қизитиб беришди. Ўғлим бечораям ўлиб бўлди қиз узатаман деб.

Энди сиздан яширадиган жойимиз йўқ ўргилай, ҳозирги тўйларни ўзингиз биласизку. Бизни давримиз бошқа эди. Битта сандиғу битта намат, тўртта кўрпаю, кўрпача билан қизнинг сепи битарди-қўярди. Энди замон ўзгариб кетди. Унча-мунчага кўнглингиз тўлмайди. Бай, бай, бай, бу сарупо сўруқларни қўятурингу, ҳалиги оти нимайди, ҳа гарнитурини айтмайсизми? Ўшанисининг ўзига тўрт минг сўм кетди, айланай. Ахир, келин келса қолиб кетар, қиз чиқса олиб кетар, деб бежиз айтмаганлар-ку!

Вой, гапим ўлгурни қаранг-а, «Азага келган хотин дардини айтиб йиғлайди» деганларидек, сизнинг бошингизни бўлмағур гаплар билан қотириб ўтирибман-а? Ўзим шу ҳақда сиз билан суҳбатлашгани келувдим, дейсизми? Вой, шунақами? Ундай бўлса, келинг, бир бошдан сизга ҳаммасини оқизмай-томизмай гапириб берай.

Дориломон замонда яшаётганимиз тўғри. Турмуш ўзгарди. Яшаш шароитимиз яхшиланди. Одамларнинг орзу ҳаваси ортди. Лекин бисёрман, деб инсофу-адолатни унутмаслик керакда, ўғлим. Қолаверса, меъёр деган сўз бор. Ҳар нарса меъёрида бўлгани яхши. Ундан ошириб юбориш эскичасига ҳам, янгичасига ҳам тўғри келмайди. Минг афсуски, илгариги қариялар амал қилган бу қоидага биз риоя қилмаяпмиз. «Бор борича йўқ ҳолича» иш тутмаяпти. Баъзан йўқни йўндиряпмиз, «Сендан мен камми» қабилида иш тутаяпмиз. Қўшнимиздан иккита ошириб сарпо қилмасак, кўнглимиз жойига тушмаяпти. Шу аснода ойлик маошга қарам одам ном чиқарга тўй қиламан, деб қарз ҳавола бўлиб қоляпмиз. Қиз чиққан хонадон эса эртасига худди ўғри ургандек ҳувиллаб қоляпти.

Битта қиз узатишга шунча пул кетдими, дейсизми? Вой, мана ўзингиз ҳисобланг. Гарнитурнинг неча пул туришини айтдим. Сарпосуруққа 3 минг. Ҳа, энди бунинг ичида қуданинг лозимидан тортиб қайнағасининг кўйлагигача борда, ўргилай. Бу, кўрпа-ёстиқни айтмайсизми? Вой, унга кетган харажатни-ей! Яна майда-чуйдалар, эрталабки ош. Ўзиям 80 кило гурунч дамладикда. Қиз оши дегандек, санъатчиларни ўзига минг сўм кетди, ярим кечагача базм бўлди. Бу ёқда қизлар, бу ёқда эркаклар.

Ҳаммасини қилибмизу бир нарсани унутибмизда, ўғлим. Чинни асбоблар олиш хаёлимиздан кўтарилибди. Вой, у нима дегانингиз, ўғлим? Ахир, тўрт минг сўмлик гарнитурга бўлмаганда икки минг сўмлик чинни асбоб керак бўлади-я ўргилай!

Қизи тушмагур бир тўполон қилди денг. Ҳаммамиз тумтарақай бўлиб қолдик. Уялганимиздан уйдаги бор чинни буюмларни бериб юбордик. Бунинг орасида ўғлим бечора Москвадан олиб келган бир гилам, иккита гулли палос кетди. Хуллас, бир қиз узатдигу уйимиз шип-шийдам бўлди-қолди. Яхшиямки, бу биринчи тўйимиз, агар иккинчиси бўлса нима қилардик, дейман.

Қийин-қийин, ўғлимга қийин. Мана тўрт ўғли олдинма-кетин етилиб турибди. Ҳозир уйлантираман деса биронтаси йўқ демайди. Бу ёғига энди нима қилади, билмайман.

Ўғлингизнинг ўзи қани, дейсизми? Нима бало, сиздан қарз олмаганмиди ишқилиб, тағин ҳолимиз бундайлигини била туриб пулингизни сўраб келган бўлманг, вой шўрим!

Э шунақами? Газетаданман, денг. Ундай бўлса, ўғлимни суриштириб нима қиласиз? Уйда касал бўлиб ётипти, бечора. Тўй ҳангомаларини ўзимдан сўрайверинг. Ҳаммасини айтиб бераверaман. Газетага ёзаман, дейсизми? Ёзинг, истаганча ёзинг. Зора бу бизга ўхшаган «кўзи кўр, пешонаси шўр» кишиларнинг кўзини очса, уларни инсофу адолатга чақирса, меъёрини унутганларнинг ҳоли не кечиши ҳаммага аён бўлса. Ана ўшанда тўй қиламан, деб бор топган-тутганидан айрилиб қолаётган кўпчилик «ҳотамтойлар» қилмишларини бир тарозуга солиб кўришармиди? Зора шундай бўлса. Тўй чинакам тўй бўлса-ю эртасига хонадонда қовоқ уйиш бўлмаса. Хўш, бунга маҳаллалардаги нуроний онахонлар, отахонлар, ёшлар нима дейишаркин?

Киров районининг Ғ. Абдуллаев номли маҳалласида яшовчи 80 ёшли она Нозима ҲИКМАТОВА сўзини оққа кўчирувчи:

М. КОМИЛЖОНОВ.

Ечимга маҳтал муаммолар

Сув керак, сув!

Бизнинг маҳалламизда бўлганмисиз? Мабодо йўлингиз тушиб, кўчаларимизни сайри-томоша қилсангиз баҳридилингиз очилади. Қип-қизил гилосу олчалар, юкини кўтаролмай таъзимга эгилган олма, олхўрилар, ўрик, шафтолилар йўлкаларга зеб бериб, атрофга тангадай қуёш туширмайди. Шунинг учун ҳам шаҳарликлар «Янгиариқ»ни боғ маҳалла деб аташади.

Афсуски, кейинги пайтларда дарахтлар негадир сарғая бошлади. Бундан кексаю ёш — ҳаммамиз қаттиқ ташвишдамиз. Сабабини суриштирсак, сув камчиллиги туфайли ниҳоллар нимжонлашаётган экан. Ахир, водопровод суви билан дарахтлар чанқоғини қондириб бўлармиди? Маҳалламизнинг шундай ёнгинасидан «Анҳор» канали пишқириб оқиб ётибди. Наҳотки, ариқларимизга каналдан сув чиқариш шу қадар мушкул иш бўлса? Ичимлик сувини тежаш ҳақида айюҳаннос соламизу, аммо шу муаммони тезроқ ҳал қилиш ҳақида ҳеч ким жиддий бош қотирмаяпти.

Маҳалла ариқларига сув керак, сув!

А. АБДУФАТТОҲОВ,
педагог.

Бир боғлам пиёз учун

Жуда кўп инқилобий воқеалар гувоҳи бўлган Ишчилар шаҳарчасига кейинги йилларда эътибор сусайиб кетди. Ишлаб турган ҳаммом бузиб ташланди, сартарошхона бошқа бир идорага олиб берилди. Энг муҳими, кўпчиликнинг ҳожатини чиқариб турган бозорчамиз кимнингдир буйруғи билан йўқотиб юборилди. Ваҳоланки, бу ердаги маҳаллалар аҳолисининг жуда катта қисми революция, Ватан уруши ва меҳнат ветеранларидир. Кексаларимиз бир боғлам нўш пиёз учун ҳам анча узоқдаги «Олой» ёки «Октябрь» бозорларига қатнаб овора бўлишмоқда.

Шаҳарча аҳолиси шу масала юзасидан жуда кўп ташкилотларга мурожаат қилди. Хўш, кичкинагина бозорча ҳақидаги талабимизга қачон эътибор беришади?

Ф. РАҲИМОВА,
пенсионер.

Тоживой тажанг шаҳар кезади

«Ҳайкал» дўкончa

Ажабланманг, дўконга ҳам ҳайкал қўйилар экан. Кўрмоқчи бўлсангиз Октябрь районидаги Ильич номли маҳаллага келаверинг. Самарқанд дарбоза кўчасидаги «Аптека» бекатида газета-журналлар сотадиган дўкончани охирги марта қачон ишлаганини ҳеч ким менга айтиб беролмади. Йўлнинг бир четида қаққайиб турган киоска олдидан район «Союзпечать» раҳбарлари ўтмаган дейсизми? Аҳолига хизмат кўрсатадиган дўкончани қулфлаб, бемалол юрганлар наҳотки бу ердагилар ҳам газета-журнал ўқишларини хаёлларига келтиришмаса?

Уфф, шунақа боқибеғамликни кўриб тарс ёрилиб кетай дейди киши!

Сартарошхона қидириб

Шаҳарнинг Алгоритм, Қизил Шарқ массивларида бўлдим. Ҳай-ҳай, кўркам биноларни кўриб кўзингиз қамашади. Меҳмонга келганим эсимга тушиб, соч-соқолни олдирай, деб, сартарошхонани суриштирдим. Уч-тўрт киши елкасини қисиб, қаердалигини айтолмади. Массивни айланиб сартарошхона тополмадим. Уй қурадиганлар, лойиҳачи, қолаверса, раҳбар мутасаддилар қаёққа қарашади ўзи? Эл уйлик бўлди, иш битди, деб ўйлашса керак-да. Ёки уларнинг соч-соқоллари ўсмасмикин? Ҳой, биродарлар, массивдагилар кўса кишилар эмас, ахир!

Ҳафсалангизга балли!

Куйбишев районидаги Доғистон кўчасидан ўтсангиз бурнингизга даструмол тутиб олинг. Йўқса, қўланса ҳидлардан лоҳас бўласиз. Айтишларича, илгари машина маълум вақтда келиб хонадонлардан ахлатларни йиғиб кетаркан. Район ободонлаштириш бошқармаси раҳбарлари «ташаббуси» билан бу хайрли ишга чек қўйилибди. Энди аҳоли хонадонлардан чиқадиган ахлатни бир ерга — 42 ва 44-уйлар олдига, йўлнинг шундоққина четига тўкиб кетишга мажбур бўлишаяпти. Ахлат уюми тошиб, ариқлар тўлиб ётибди. Иссиқ кунларда чиқиндиларни пашша талаб, ҳаммаёқни чивин босиб кетган. «Автодормехбаза» хизматчилари чала-чулпа қилиб тозалаб кетишган жойда баъзан болалар ҳам ўйнашар экан. Вей, жуда бўлмаса шу кичкинтойларга раҳм қилсаларинг-чи!

Тоживой тажангга
С. ШАМСИДДИНОВ ҳамроҳ бўлди.

Кулинг, умрингиз узаяди

⊙ ТОПҚИРЛИК

Наҳорги ошга бироз кечикиб келган Мирза Халил ён-атрофига, бир қараб олдида, дўппилик ошхўрларни кўриб, тиловат қилишга киришди. Унинг овози баланд ва ширали эди.

— Ҳой, бас қилинг,- тўйхонада ўтирибсиз, ака, — деди ёнидаги кимсалардан бири.

— Куёвнинг марҳум отаси руҳини поклаяпман, халақит берманг, — деди Мирза ва тиловат тушиpишда давом этди.

— Куёвнинг эмас, қаллиқнинг уйидасиз, акажон...

—Жим... майли... Келиннинг отаси ҳақига дуо қилақолай...

—Отаси тирик...

— Жиме, — деди дуохон пичирлаб. У қисқа суръани охирига етказиб, юзини силаб қўйиши биланоқ қовоғидан қор ёғиб уй эгаси етиб келди;

— Нима, тўйни азага айлантирмоқчимисиз!

— Қани, омин! Неварасининг тўйини кўролмай кетган бобосининг жойи жаннатда бўлсин, облаҳу акбар!

Уй эгаси кўзига ёш олди:

— Узр, биродар. Дадам раҳматлик бу кунларга етолмадилар. Эслаганингиз учун минг бор қуллуқ...

Ёлғиз ўзи бир лаган ошни паққос туширган Мирза Халилни хонадон соҳиблари кичкинагина тугунча билан катта кўчагача кузатиб қўйишди.

⊙ МАЙИН ТАНБЕҲ

Неварасини кўролмаганидан ўкиниб бораётган Қодир ота ним қоронғи кўчадаги ўриндиққа астагина ўтирди. Шу пайт «чўлп» этган овоз эшитилди, ота ўгирилиб қараб, ўриндиқнинг нариги четида ўпишаётган икки ёшни кўрдию, уларни хижолатга қўймаслик учун деди:

— Майли ўпишаверинг, болаларим. Замон сизларники. Афсуски, бизнинг давримизда бунақа беодобликлар йўқ эди...

Шундай дея кекса хассасини дўқиллатганча бекат томон шитоб билан юриб кетди.

— Тушунадиган кекса экан, — деди қиз.

— Ҳа. Аммо биз унинг майин танбеҳига тушунмадик, — деди йигит.

— Танбеҳ?

— Бизни беодаб, дедилар, отахон тушмагур...

— А?

⊙ КУЕВТЎРА ЁШ ЭКАН...

Бир тасодиф туфайли куёви оламдан ўтгандан кейин Шарифа хола бева қизиникига тез-тез қатнайдиган бўлиб қолди. Бугун эса уни қизи ҳовлида кутиб олди. «Ойижон, — деди у, — бир шилқим кампир мол-мулкимга учиб пиёниста ўғлига мени сўраб олдингизга келмоқчи. Бир баҳона қилиб рад жавобини бериб юборинг!»

Она «Хўп» деган маънода бош қимирлатишга улгурмай ўша кампир пайдо бўлди. Сўрида ўтириб, ҳол-аҳвол сўрашгач, дарҳол мақсадга кўчилди.

— Айланай, остонангизни супургани келувдим...

Ҳали бирор баҳона ўйлаб топишга улгурмаган Шарифа хола каловланиб қолди, совчиларга бериладиган одатдаги жавобни тилга олди:

— —Қизимиз ҳали ёш, эгачи...

— Вой, менинг ўғлимдан икки ёш катталарку!

— Э, унақа бўлса, куёв тўра ёш эканлар... Бўлмайди!

Абдулла НУРБЕК.

Мудира: — Комиссия овқатдан тотиб кўргач, кейин мўлроқ сув қўшиб болаларга тарқатаверинг...

— Гўштни камроқ ишлатинг, ҳадемай райОНО, санстанциядан келишади, уларни ҳам тўйдириш керак.

Ш. Субҳонов чизган расмлар.

Маҳалладош

ЕЖЕМЕСЯЧНАЯ ГАЗЕТА ТАШКЕНТСКОГО ГОРОДСКОГО СОВЕТА ПО КООРДИНАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАХАЛЛЯ.

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй. Телефон: 32-54-15.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Ҳ. Алимов, Р. Аҳмедов, Х. Меликулов, А. Набихўжаев, А. Нуриммов, Ж. Ортиқов, Ш. Темуров, Қ. Фозилхўжаев, Ш. Ёқубов.

ТОШКЕНТ ШАҲАР МАҲАЛЛАЛАР ИШИНИ МУВОФИҚЛАШТИРИШ КЕНГАШИНИНГ ОЙЛИК ГАЗЕТАСИ
«Тошкент оқшоми» нашри.

Маҳалладош

№ 1.
Июнь, 1989 йил.

Аҳиллик оиласи

Партиямизнинг жамиятни янгилаш, социализмнинг имкониятларидан янада самаралироқ фойдаланиш, бунинг учун фаолият тарзимизга демократик тус беришни тобора чуқурлаштириш йўлидаги режалари маҳаллалар иш услубларини ҳам тубдан яхшилашни талаб этмоқда.

Маҳалла — ажойиб удумларимиз, тарихий ва янги анъаналаримиз қароргоҳи, ягона мақсад йўлида бирлашган қардош ва қондош халқларнинг иноқлик оиласидир.

Шаҳардаги маҳаллаларда юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари биргаликда яшашади. Улар ўртасидаги дўстлик ва аҳилликни мустаҳкамлашда маҳалла комитетлари муҳим ишларни олиб бораётирлар. Аҳоли турар жойларида ўтказилаётган тадбирларда интернационал тарбия масалалари марказий ўринни эгаллайди.

Кўп йиллик меҳнатдан сўнг узлуксиз дам олишга кузатилган кексаларимиз фаолиятининг иккинчи босқичи маҳаллаларда бошланади. Маҳалла комитетларига партия, уруш, меҳнат ветеранларининг бошчилик қилаётганликлари жамоатчилик уюшмаларининг жамиятимиздаги аҳамияти ва мавқеини оширмоқда. Маҳалла комитетлари районлардаги уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари билан ҳамкорликда иш олиб бормоқдалар. Доно кексаликка хос олижаноб фазилатларни ўзларида умумлаштирган Хувайдо номидаги маҳалладан Нишон Асадов, «Авангард» маҳалласидан Олим Ортиқов, «Илғор» маҳалласидан Хошим Алимов, Саидхон Азимова, «Партия XXIII съезди» маҳалласидан Қодир Расулев, Навоий номидаги маҳалладан Башир Орифхўжаев, «Янгиариқ» маҳалласидан Абдуфаттоҳ Набихўжаев каби ўнлаб фаолларимизнинг номларини мамнуният ва самимий ҳурмат билан тилга оламиз.

Қатор маҳаллаларда бошланғич партия ташкилотлари тузилиб, унинг атрофига пенсионер коммунистлар бирлашганлиги, уюшманинг маҳалла фаолиятида активлик кўрсатаётганлигини табриклаш керак. Бизнинг назаримизда маҳаллалар қошида бошланғич партия ташкилотларини вужудга келтириш жамоат ячейкалари ишини жонлантириб юборишда ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Бу масала билан район партия комитетлари жиддий шуғулланишлари, маҳалла коммунистларига ҳар томонлама амалий ёрдам кўрсатишлари зарур.

Маҳалла комитетларининг оқсоқоллар, хотин-қизлар кенгашлари каби органларининг аҳамиятини ҳам алоҳида таъкидлаш керак. Жамиятимиз аёлнинг турмуш шароитини яхшилаш тўғрисида чинакамига ғамхўрлик кўрсатаётган бугунги кунда маҳалла комитетларидаги хотин-қизлар кенгашларининг роли янада ортади. Улар амалда хотин-қизлар ҳаёти билан боғлиқ барча масалаларни ҳал қилишда фаол иштирок этишлари лозим.

Шу ўринда яна бир масала устида тўхталмоқчиман. Маълумки, маҳаллаларимиз жамоатчилик негизида иш олиб борадилар. Афсуски, баъзи район партия ва совет ташкилотлари уларнинг талаб ва истакларига етарлича эътибор бермайдилар, ташаббусларини ҳамиша ҳам қўллаб-қувватламайдилар. Баъзи жойларда маҳалла комитетлари ўз тадбирларини кўчаларда, қиш ойларида эса хонадонларнинг меҳмонхоналарида ўтказишга мажбур бўлмоқдалар.

Оила маҳалла билан азал-азалдан чамбарчас боғлиқдир. Маҳалла аҳиллик оиласи, тарбия маскани. Шундай экан, маҳалла комитетлари фаоллари оилани мустаҳкамлаш, ўзаро муносабатларни инсонийлик оқимига йўналтириб бориш, жиноятчиликнинг олдини олиш учун жонкуярлик қилишлари лозим.

Маҳалла комитетларининг ёшлар тарбиясидаги роли ҳам беқиёсдир. Ёш авлод тарбияси билан жиддий шуғулланаётган маҳаллаларда жиноятчиликнинг кескин камаётганлиги бунинг исботидир. Бироқ комсомол ташкилотлари, шу жумладан шаҳар ва район комсомол комитетлари маҳаллалардаги бундай имкониятлардан етарлича фойдаланмаяптилар.

Ҳуқуқий давлатни барпо этиш йўлида илк қадам ташлаган СССР халқ депутатларининг биринчи съезди материаллари, қабул қилинган қарорлар совет ва хўжалик органларининг барча бўғинлари, айниқса, маҳалла жамоатчилари учун бундан кейинги энг муҳим ҳаракат программаси бўлиб қолиши шубҳасиз. Шу жиҳатдан қараганда «Тошкент оқшоми»га илова тариқасида шаҳар маҳаллалари ишини мувофиқлаштириш кенгашининг янги ойлик «Маҳалладош» газетаси чиқарилишини қўллаб-қувватлаш керак. Шаҳар маҳаллалари ишини мувофиқлаштириш кенгаши ҳозир ўз иш планига эга. Кенгашнинг сайёр мажлисларини ўтказиш, маҳаллалар фаолиятига оид масалаларни шаҳар ва район Советлари ижроия комитетлари билан ҳамкорликда муҳокама қилиш, республика партия ва ҳукумат раҳбарлари билан учрашувлар ташкил этиш каби иш услуб ва формалари қарор топмоқда. «Маҳалладош»да ана шу соҳада тўпланган тажрибалар умумлаштириб бориладн, мавжуд муаммолар кўтариб чиқилиб, уларни ҳал этиш йўллари таклиф этилади, деган умиддамиз.

К. РАСУЛОВ,
Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари.

— Сиз ёнма-ён туриб гаплашганмисиз?
— Бўйи қанақа эди, бобо?
— Болаларни жуда яхши кўрар эканлар, ростми?
— Тили чучуклиги тўғрими?
— Жуда ҳаракатчан одам бўлган дейишади-а?
Болаларнинг чуғурлашиб берган саволларига индамай жилмайиб турган бу нуроний ниҳоят тилга киради:
— Майли, қўзичоқларим, яна гапириб бера қолай...

Бу киши—биздан...

Аср тенгдоши

Муҳаммадали бобо Ленинни кўрганлиги, унинг қандай одам эканлиги тўғрисидаги ҳикоясини ўн марталаб такрорлаган бўлишига қарамасдан, кичкинтойлар ҳар гал қайта-қайта гапиришга кексани мажбур қилишар, отахон ҳам сўзлашдан эринмасди.

...Россияда ишчи ва деҳқонлар ҳокимиятни қўлга олганлиги тўғрисидаги хабар бутун Туркистонни ларзага солди. Ўзбек элида ҳам инқилобий ҳаракат авж олиб кетди. М. В. Фрунзе Қизил гвардиячилари сафида Муҳаммадали ҳам бор эди. У ички ва ташқи душманларга қарши курашда кўрсатган жасорати учун бир неча марта улуғ саркарданинг эътирофига сазовор бўлди.

Тошкентдаги пиёда аскарлар курсида ўқиётган Муҳаммадали 1920 йилда ҳарбий ўқув юртлари талабаларининг конференцияси делегати сифатида Москвага келади. Ўша ерда у доҳий Ленинни кўриш бахтига сазовор бўлади.

Улуғ доҳий билан бўлган учрашувдан бир олам таассурот билан Ватанига қайтган ёш командир машҳур Миркомил Миршаропов отрядида Жунаидхон ва унинг тўдаларига қарши мардонавор жанг олиб борди. У биринчилар қаторида Ўзбекистоннинг биринчи президенти Йўлдош Охунбобоев қўлидан республика олий органининг фахрий ёрлиғини олди. 1927 йилда завод директори, артель ва колхозлар тузуми даврида Акмал Икромовнинг энг яқин ёрдамчиси сифатида фаолият кўрсатди.

Бироқ 1933 йилда Муҳаммадали ўша йиллардаги сийқа тамға — «халқ душмани» деган туҳмат билан қамоққа олиниб, барча ҳужжат ва фахрий ёрлиқлари ёқиб ташланди. Тўғри, 1937 йилда у қамоқдан озод қилинади. Лекин ҳужжатларни қайта тиклаб, эл-юрт олдида ўзини оқлаб олиш юзасидан қилган барча ҳаракатлари зое кетади. Фақат қайта қуриш туфайлигина у архив материаллари асосида ўзининг поклигини тиклашга муваффақ бўлди.

Яқинда Акмал Икромов районидаги А. Тожиев маҳалласининг фахри, ҳурматли бобомиз 40 нафар невара-эвара, чеваралари, қариндош уруғлари, маҳалла аҳли даврасида ўзининг 100 йиллик юбилейини нишонлади. Кексалигига қарамай ҳамон фикрлари теран, имони мустаҳкам Муҳаммадали Аминов ёшларни тарбиялашдек муқаддас ишга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келмоқда. Бобомизга сиҳат-саломатлик тилаб, у билан ҳамиша фахрланиб юрамиз.

Шукурбек ТЕМУРОВ,
қишлоқ хўжалик фанлари кандидати, доцент.

Янги маҳалла жамоли.

Ўрганган, ўрнак олган яхши

ШАҲАР МАҲАЛЛАЛАР ИШИНИ МУВОФИҚЛАШТИРИШ КЕНГАШИДА

Илгари Советлар қарамоғида бўлган кўпгина масалалар эндиликда бевосита ўша муаммоларга дахлдор одамлар даврасида— маҳаллаларда муҳокама қилиниб, конкрет ишларни амалга оширишга эришилмоқда, уларнинг ижроси кўпчилик томонидан доимий равишда назорат қилиб турилибди. Шаҳар маҳаллалари фаолиятини мувофиқлаштириш кенгашининг навбатдаги йиғилиши Собир Раҳимов районидаги Беруний маҳалласида ўтказилди.

Маълумки, кўпгина маҳаллаларда иссиқ сув тугул соvуғи ҳам йўқ, канализация тармоқлари ўз ҳолига ташлаб қўйилган, суғориш шохобчалари, спорт майдончалари ачинарли аҳволда, медицина, маиший хизмат ва болалар муассасалари етишмайди. Кенгашда шу каби масалалар атрофида фикр юритилди.

Бироқ «Профессорлар шаҳарчаси» номини олган мазкур маҳаллада бу борада бирмунча ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, ободончилик, замонавий урф-одатлар, аждодларимиздан қолган яхши анъаналарни нишонлаш каби тадбирлар юқори савияда ўтказилмоқда. Маҳалланинг «Эсдалик китоби»га хорижий мамлакатлардан келган азиз меҳмонларнинг дил сўзлари битиб қўйилган.

Йиғилишда маҳалла комитетининг раиси Т. Қосимов ва хотин-қизлар кенгаши раиси Н. Раимова ўртоқлар сўзга чиқиб, маҳалла фаоллари қўлга киритган ютуқлар, ўз тажрибалари ҳақида гапириб бердилар. Шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари Ҳ. Охунжонов ва шаҳар партия комитетининг масъул ходими Ш. Ёқубов ўртоқлар йиғилиш қатнашчиларининг маҳаллалар ишини янада жонлантириб юбориш юзасидан берган саволларига атрофлича жавоб қайтардилар.

Тажриба алмашишга бағишланган йиғилишга шаҳар маҳаллалари фаолиятини мувофиқлаштириш кенгашининг раиси, тарих фанлари доктори Қ. Фозилхўжаев якун ясади. Шунингдек, йиғилишда илғор тажриба ва яхши анъаналаримизни оммалаштириш учун бу хилдаги учрашувларни тез-тез уюштириб туришга қарор қилинди.

Ҳамза районидаги «Умид» маҳалласи қизил бурчак тугул лоақал ўз идорасига ҳам эга бўлмагач, отахонларимиз қаерда дам олишарди, дейсиз...

Р. Шарипов фотоси.

Бизнинг изоҳ

Маҳалла бюджети

Ҳамшаҳарларимизни, айниқса, маҳалла активларини бир савол кўпдан буён қизиқтириб келмоқда: маҳалла ўз бюджетига эга бўлишга ҳақлими?

Мухбиримиз шу муҳим масала атрофида шаҳар молия бошқармаси бошлиғи Сайфиддин Бузрукхўжаев билан суҳбатлашди.

— Шу пайтгача, — деди С. Бузрукхўжаев, — деярли ҳамма маҳаллаларда расмий характерга эга бўлмаган маълум миқдорда пул жамғармаси бўлар эди. Бунинг яхши томони шунда эдики, шу маблағ эвазига маҳалла идоралари безатилар, моддий жиҳатдан қийналиб қолган шахсларга озми-кўпми ёрдам уюштириларди. Аммо шу кичик бюджет ҳам вақтида тафтиш қилинмагач, баъзан маҳаллаларда келишмовчилик келиб чиқишига сабаб бўларди.

— Хўш, ҳозир тартиб бирмунча ўзгардими?

— Аввало, эндиликда барча маҳалла комитетлари қошида ревизия комиссиялари актив фаолият кўрсата бошлади. Комиссия аъзолари ҳар ой ёки кварталда маҳалла бюджетининг кирим қисми ҳамда сарф-харажатларини текшириб боради.

Маҳалла бюджетининг манбалари ҳақида гапириб берсангиз.

— Ҳар бир маҳалла ўз прокат пунктига эга. Унда тўй ва маъракалар учун аҳоли кучи билан тўпланган стол-скамейкалар, пойндозлар, чойнак-пиёлалар, коса ва тарелкалар, сопол ва чинни лаганлар, дастурхонлар, самовар ҳамда ҳар хил катталикдаги қозонлар сақланади. Ана шу буюмлардан хонадонлар ўз тадбирларида фойдаланганликлари учун маҳалла бюджетига маълум миқдорда пул тушиб туради.

— Прокат учун тўланадиган сумма қатъий тарифга мувофиқ белгилаб қўйилганми?

Йўқ. Прокат ҳақи ҳар кимнинг ўз имконияти ва марҳаматига мувофиқ қабул қилинаверади.

— Маҳалла бюджетига маҳаллий Советлар фондидан ҳам маблағ ўтказиш кутилмаяптими?

— Бундан бир неча йил муқаддам маҳалла бюджети умуман тақиқлаб қўйилган эди. Менинг назаримда ихтиёрийлик негизида тўпланадиган бюджетни тақиқлаш хайриялик удумларимизга зиддир. Ҳозир маҳаллалар бюджетини Советлар фонди ҳисобига мустаҳкамлаш, шунинг ҳисобига ҳатто бу оммавий уюшма котибига ойлик маош тўлаш ҳақида таклифлар тушаяпти. Умидвормизки, бу масалалар яқин келажакда ижобий ҳал этилади.

Суҳбатни Д. ОБЛАЕВ ёзиб олди.

Куюнчаклар минбари

Қодирий номи берилса

АВВАЛО шаҳримиз маҳаллалари фаолиятининг кўзгуси бўлмиш янги газета нашр этилиши ҳақидаги хабар ҳаммамизни ниҳоятда хушнуд этди. Негаки, матбуот органлари кўп бўлишига қарамай шу пайтгача маҳаллалардаги муаммоларга эътибор етарли эмас, тўпланиб қолган дарду ҳасратларимизни тўкиб солиш учун ҳамиша ҳам имконият бўлавермас эди. Шулардан бири икки улкан адиб — ота-бола Абдулла ва Ҳабибулла Қодирийларнинг номларини абадийлаштириш хусусидадир.

Маълумки, А. Қодирий маҳалламиздаги Термиз проездида туғилиб ва яшаб ўтганлар. Отаси учун ҳеч қанақа гуноҳсиз ўн йил қамоқда азоб чеккан ёзувчи ва шифокор Ҳабибулла эса Овсянников кўчасида истиқомат қилган. Мазкур кўчаларга ота-бола Қодирийлар номи берилса, нур устига аъло нур бўлур эди.

Биз маҳалламизга ҳам Жулқунбой номи берилишини орзу қилиб юрибмиз. Халқимизнинг миллий фахрига айланиб қолган бу сиймоларни абадийлаштиришнинг ҳозирги авлодни тарбиялашдаги муҳим аҳамияти ҳақида узоқ гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Зеро, ёшларимиз Ватанининг шундай фидойи кишиларига тақлидан ҳалол, ҳақгўй ва заҳматкаш бўлиб ўссалар, деган умиддамиз.

М. СУЛТОНОВ,
Самарқанд дарвоза маҳалла комитети раиси.
Ф. МУҲИДДИНОВ,
ҳуқуқшунос, доцент.
С. ЖАЛИЛОВ,
врач.

Мактубга жами 58 киши имзо чеккан.

Ақлнинг кўзи

САҚИЧМОНДАН СЎЗ ОЧСАМ...

Шаҳримизда аср тенгдошлари, инқилоб бешигини тебратган, ҳалол ва фидоий меҳнатлари билан пойтахтимиз камолотига муносиб ҳисса қўшган табаррук отахонларимиз анчагина. Газетамизнинг дастлабки сонидан бошлаб уларни нашримиз минбарига таклиф этамиз. Чунки, нуронийларимиз яқин тарихимизнинг, революцион бунёдкорликларининг жонли гувоҳларидир, уларнинг сўзи ақлнинг кўзидир.

Мақсудбобо СИДДИҚОВ,

Киров районидаги Муқимий маҳалласида яшовчи революция ветерани:

—Жуда яхши эслайман: Муқимий ҳазратлари бизникига келиб-кетиб юрганларида мен ўн ёшлар чамасидаги бола эдим. У пайтларда уловнинг энг югуриги от-арава эди. Тўғри, Қўқондан поезд қатнаб турарди, аммо вокзалдан бизнинг маҳаллага етиб олишнинг ўзи мушкул эди. Шунинг учун Муҳаммад Амин ака ҳар гал дадамга «Мулла Сиддиқ, сизни соғинаман, шу туфайли йўл азоби — гўр азобини ҳам писанд қилмай кекса ҳолимга ҳузурингизга етиб келишга шошилдим», деб қўярдилар.

Бир куни чап қўлимда жомашов, ўнг қўлимда қумғон ушлаб меҳмонхонага кирганимда шоир нега маҳалламизни Сақичмон деб аталишини сўраб қолдилар. Дадам гапга тушиб кетдилар, у кишининг ҳикоя қилишларича, бир савдогар Тошкандан сақич харид қилиб, орқасига қайтаётганида 3—4 та уйдан иборат бизнинг маҳалламиз атрофидаги қамишзор сойликларда эшаги ботиб қолибди. Бир амаллаб уловини ботқоқдан чиқариб олибдию, аммо сақичи қолиб кетибди.

Бу гапни эшитиб қолган шу ердаги деҳқонлардан бири унинг маъносини дуч келган одамлардан сўрайверибди. Оғиздан оғизга кўчиб шу сўз маҳалламизга сақичдай ёпишиб қолибди. Ҳали-ҳанузгача мен тенги кексалар бизнинг ҳозир шоир Муқимий номи билан аталадиган маҳалламизни «Сақичмон» ҳам дейишади. Кейинчалик билсак, бу сўз «Афсус, сақичим шу ерда қолди-я» деган маънони билдирар экан.

Бир пайтлари ботқоқлик устига қурилган маҳалламизнинг ана шундай ажойиб таржимаи ҳоли бор. Бу ерда ўзи руҳоний бўлса ҳам жуда кўп дунёвий илмлардан бохабар, маданиятга интилувчан Миён ҳазрат исмли киши яшаб ўтган. У халқимизнинг ёппасига саводли бўлишини, ҳозир ҳам халқимиз орасидан Улуғбек, ибн Сино, Беруний, Навоий сингари алломалар етишиб чиқишини орзу қилиб юрардилар. Миён ҳазратнинг «Пўлат қушлар, оташ аравалар ўйлаб топаётган Овруподан нимамиз кам, ўқиш керак, илми амални билиш керак, ёшлар» деган сўзлари ҳанузгача қулоқларим остида жаранглаб турибди.

Ўзбек классик шоирлари Муқимий ва Фурқат қадам ранжида қилган маҳалламиз аҳли ҳозир оламга ажойиб олим ва адиблар етказиб берганлиги билан ҳақли равишда фахрланади. Фан арбобларидан Абдуҳалим Усмонхўжаев, Фотиҳ Мўминов, Ҳамдам Усмонов, Олим Обидов, Асфандиёр Аловиддинов, шоир ва ёзувчилардан Мирмуҳсин, Султон Акбарий, машҳур рассом Лутфулла Абдуллаевларга замондош бўлганимдан, дориломон шу кунларга етиб келганимдан чексиз бахтиёрман.

Яқинда телеэкранда бизнинг маҳаллалик фан доктори, СССР халқ депутати Раъноxон Убайдуллаеванинг Кремлнинг Съездлар саройи минбаридан туриб сўзлаган маърузасини эшитдим. Бир пайтлари ўчоқ бошидан бери келмайдиган қўли косов, сочи супурги ўзбек аёли вакилининг эндиликда халқимиз учун куйиб-пишиб гапираётганини эшитиб тўлқинланиб кетдим.

Мана, Сақичмондан сўз очиб, юрагимни анча бўшатиб олдим. Ишқилиб юртимиз тинч, халқимиз аҳил бўлсин — юзга кирган бобонгизнинг эзгу истаги шу, болаларим!

Фидойиларимиз

Улар суянчиқ

МАҲАЛЛАМИЗДАГИ Ҳамроқул Турсунқулов номли кўчада 4 гектарга яқин ташландиқ майдон бор эди. Меҳнат ветерани Ҳоди Шарипов ва Абдумалик Қодировларнинг ташаббуси билан шу жой бегона ўтлар, тошлардан тозаланиб, сув чиқарилди. Ҳаракатга тушиб қолган пенсионерларни кўрган ёшларда ҳам ғайрат жўш урди. Кўпчилик бўлиб ўтказилган мевали дарахтларнинг ниҳоллари ҳозирги кунда яшнаб турибди.

Бизнинг кексаларимиз ана шундай жонкуяр кишилардир. Тўй ва маъракаларни ихчам, камчиқим ўтказишга доимо ҳисса қўшишяпти. Оилавий жанжаллар, ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликнинг камайиб бораётганида ҳам уларнинг хизматлари катта. Айниқса Ақоиддин Пўлатов, Абдумалик Сулаймонов ва бошқалар барча масалаларда яқиндан ёрдам беришаяпти.

Маҳалламизда яшовчи Ўғил опа Ниёзматованинг ўғли ва келини ўзаро келишолмай қолишди. Меҳнат ветеранлари билан бирга шу оилада бир неча марта суҳбат ўтказдик. Шулардан сўнг эр-хотин тотув ҳаёт кечира бошлашди.

Оила — жамиятимиз асоси дейишади. Жуда ҳақ гап. Оилаларни мустаҳкамлаш учун хотин-қизлар Совети билан ҳамкорликда қатор тадбирлар белгилаганмиз. Шулар орасида меҳнат қаҳрамонлари ва интернационалчи - жангчилар билан учрашувлар алоҳида аҳамиятга эга бўлаяпти. Кўпинча Глиэр номидаги район маданият уйига йиғиламиз. Баҳор байрами — «Наврўз»ни нишонлаганда 7-квартал ҳамда «Оқтепа» маҳаллаларида яшовчи кишиларни ҳам таклиф қилдик.

Маҳалламизда 44 нафар меҳнат ветерани, шунингдек Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, интернационалчи - жангчилар истиқомат қилишади. Улар давлатимиз томонидан яратилаётган имтиёзлар, қулайликлардан тўлиқ фойдаланишаяпти. Райондаги 4, 18-магазинларда озиқ-овқат савдоси уюштирилмоқда. Ҳар йили 29-поликлиникада диспансеризация кўриги ташкил этилади. Бундан ташқари участка врачи Дилбар Ҳакимова тез-тез келиб хонадонларни айланиб чиқаяпти.

Маҳалламиз тобора обод бўлиб бормоқда. Лекин ечимини кутаётган масалалар ҳам йўқ эмас. Илгари қўшни «Чўпон ота» маҳалласи орқали бир чақиримча жойдан сув оқиб келарди. 3 йилдан ошдики, иссиқлик трассаси ремонт қилинаётгани туфайли ариқ беркилиб қолган. 13 ва 70-маршрутлардаги автобуслар ҳақида ҳам гапирмоқчиман. Улар тор кўчаларимиз орқали қатнамоқда. Ёш болалар ташқарида ўйнашади, бирор кор-ҳол бўлмасин, деб юрак ҳовучлаб ўтирамиз. Автобусларнинг марказий Ғафур Ғулом кўчасидан айланиб ўтиши учун барча имкониятлар мавжуд.

Шунга ўхшаш муаммоларни коллектив бўлиб ҳал қилишда маҳалла активлари, ветеранлар бор куч-ғайратларини аямаяптилар.

Ғ. КАРИМОВ,
Чилонзор районидаги «Қурилиш» маҳалла комитетининг раиси.

СУРАТДА: Ғ. Каримов (ўнг томонда) бир гуруҳ ветеранлар билан навбатдаги ишларни режалаштираяпти.

Х. Мирзакаримов фотоси.

Бизга мактуб йўллабсиз

Ўзимиз қурар эдик

Маҳалламизда 600 хонадон яшайди. Кўп қулайликлар яратилган. Яқинда маҳалла аҳли ҳашар йўли билан ўз жамғармалари ҳисобига Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган қаҳрамонларга ёдгорлик ўрнатишди.

Маҳалла клуби ҳамиша гавжум, бу ерда турли мавзуда қизиқарли маърузалар ўтказиб турилибди.

Аммо маҳаллада ҳанузгача бирорта болалар боғчаси йўқ. Агар район ижроия комитети томонидан ер ажратиб берилса, бу ҳаётий зарур объектни ҳашар йўли билан ўзимиз қурар эдик.

Ҳ. БАҲОДИРОВ,
«Шарқ ҳақиқати» маҳалласида яшовчи меҳнат ветерани.

Совғами, ғовғами?

12-трест қурувчилари «Мевазор» маҳалласига чойхона совға қилишди. Очиғи, бинокорларнинг бу ҳимматидан ўшанда ниҳоятда хурсанд бўлган эдик. Аммо совға тушмагур жуда кўп ғавғоларга сабабчи бўлди. Нега дейсизми?

Гап шундаки, кузнинг биринчи ёмғиридан кейиноқ қариялар чойхонасининг томи илма-тешик бўлиб қолди. Отахонларимиз трестга қатнайвериб оёқдан толишди. Ниҳоят, саҳийпарварлар келиб нари-бери ремонт қилган бўлишди. Бироқ улар кетиши билан сувоқлар кўчиб чойхона деворлари қўтир эчкига ўхшади-қолди. Чойхонанинг ички «ремонти»га қарашга ҳам иймanasан киши.

Бор-е, олинг совғангизни, ўзингизга буюрсин, демоқчи бўляпмизу, лекин чойхонани кўтариб кетишга «полвон» бинокорларнинг кучи етмаса керагов, деган андишага бориб турибмиз.

О. ОБИДОВ,
«Мевазор» маҳалла комитетининг аъзоси.

Сизга ҳам тавсия этамиз

«Қайнонам — онам, келиним — болам...»

ҚАЙНОНА келини билан етаклашиб чойхонага чиққанини ҳеч эшитганмисиз?! Ажабланманг, шаҳримиздаги Ёзиқули Худойбердиев маҳалласида кишилар илк бор ана шундай воқеанинг гувоҳи бўлишди.

Шоҳи сўзана, зардевор сингари безаклар билан ясатилган чойхона ҳовлиси бир қарашда беихтиёр келинчакнинг уйини эсга солади. Тўрда миллий руҳда ясатилган саҳна, унинг атрофидаги кўрпача ва ёстиқлар тўшаб қўйилган супалар ҳовлига ажойиб бир файз киритиб турибди.

Қарнай-сурнай, ноғора ва доира садолари остида чойхонага бирин-кетин ибратли оила аъзолари, қайнона ва келинлар, кўп болали оналар, яқиндагина оила қурган ёшлар, жамоат ташкилотларининг вакиллари кириб келишади.

Саҳнага даврани олиб бориш учун бир хонадоннинг икки келини чиқиб келади.

— Ҳаётда ўз орзусига эришган қайноналар, келинлар, озми? — дея савол билан мурожаат қилади катта келин овсинига. —Жумладан, бизнинг маҳалламиздаги 337 хонадонда 2800 киши истиқомат қилса, шулардан 500 таси ўз бахтини топган келинлар. Ҳар йили маҳалламизга 50—60 келин тушади. Кўп болали онахонларимизнинг аксарияти ўз орзуларига етган қайноналардир. Шундай эмасми?

— Ҳа, узоққа бориб нима қиласиз, овсинжон. Ўзимиз келин бўлиб тушган хонадон ҳақида икки оғиз гапириб берақолинг.

— Ўзим ҳақимда нима ҳам дердим. Арслоновлар хонадонига келин бўлиб тушганимга 15 йилдан ошди. Бу хонадонда чинакам бахтимни топдим. Турмуш ўртоғим Муродхон ака билан бирга «Учқун» фабрикасида 20 йилдан буён меҳнат қилиб келяпмиз. 1975 йили бир кунда иккаламиз партия сафига ўтдик. Москвага съездга кетаётган пайтимда қайинбўйниларимнинг кузатгани ҳеч эсимдан чиқмайди. Қайнотам Маъруфхон Арслонов эса кўзларида ёш билан поезднинг орқасидан бир қанча жойгача югуриб бордилар. Кейин «Ўзингни эҳтиёт қил, болам!» деган сўзлари қулоғимга чалинди. Қайнонам Минаввархон Ойхўжаева менга ҳақиқий она, ҳамдард ва буюк устоз. Улар билан фахрланаман. Қани энди ҳамма қайнона, қайноталар шуларга ўхшаса экан...

— Опажон, айни юрагимдаги гапларни айтингиз. Келинг, «Қайнонам онам менинг, келиним болам менинг» деб номланган бугунги кечамизда одил, меҳрибон қайноналарни, оқила, вафодор ва мунис келинларни мадҳ этайлик.

— Яна жоҳил, бераҳм ва кибрли қайноналарни, ишёқмас, танноз ва беқадр келинларни чимчилаб ўтайлик...

...Саҳнада кўринишлар навбатма-навбат алмашиб туради. Келин тушган хонадонда ҳаммаси энг аввало «келин салом»дан бошланади.

Оқ ҳарир рўмолини бошига ташлаган келинчак ёнида янгалари билан чойхона саҳнасига кўтарилиб «салом»ини бошлаб юборди.

— Мана азизлар, бугун қутлуғ уйга келин тушди. Бу инсон ҳаётидаги юракни ларзага солувчи энг қувончли ва энг масъулиятли дам.

— Тўғри айтасиз, опажон. Ота-боболаримиз азалдан тўй кунларида келинга қараб, «Қадаминг қутлуғ бўлсин, шу хонадонда қайнона бўлгин, қўшганинг билан қўша қариб, серфарзанд, сердавлат бўлгин» деб дуо қилганлар. Бу дуо — ота умиди...

— Келин тушираётган хонадонда қайнона бўлмишнинг орзуси нима экан, биласизми? Тахминан шундай бўлса керак:

Келин бўлса кўҳли,
қадди ғоз бўлса
Қоши қаро кўзи шаҳло,
соз бўлса.
Очиққина ширин сухан,
тадбирли
Истараси иссиқ
мисли ёз бўлса.
Оёқ қўли чаққон
қалби беғубор
Меҳри дарё,
севгиси мумтоз бўлса.
Ҳурматласа
катта-кичик барчани
Икки уйда обрўси
дароз бўлса...

— Келин эса, менимча, мана бундай орзу қилса керак:

Қайнонажон қани
меҳрибон бўлса
Меҳрибону
жоним аро жон бўлса.
Қизим деса,
камситмаса ҳеч қачон
Майда-чуйда гапга
зўр тўғон бўлса.
Меҳри билан
икки дилни илитиб
Ҳар мушкулин
дардига дармон бўлса.
Билмаганим
юзга солмай ўргатиб,
Ибратлари
менга имтиҳон бўлса...

Арслоновлар оиласининг кенжа келини Марғубахон бахти ҳақида тўлқинланиб гапиради:

— Бу хонадонда 4 нафар КПСС аъзоси бор. Шулардан бири менинг турмуш ўртоғим Рустамжондир. У киши мебель ишлаб чиқариш корхонасининг донгдор ишчиларидан.

Шу хонадонга келин бўлиб тушганимдан бахтиёрман. Турмуш ўртоғимнинг садоқати, қайнона дейишга тилим бормайдиган онажонимнинг меҳрибонликлари, қайнотамнинг дилкашу донолиги хонадондаги аҳиллик, тинч-тотувликнинг асосий ўлчовидир.

— Биласизми Марғубахон, маҳалламизда истиқомат қилувчи 6 келин ва 2 куёвга қайнона Рухсора опа Пўлатовани, 5 келинга қайнона Шамсиқамар Иброҳимовани 4 келин ва 4 куёвнинг қайнонаси Ҳури опа Юсуповани, 4 келинга қайнона Рисолат Шоисаеваларни қалби чироқ, меҳри булоқ волидаи муҳтарамалар, дейишга барча асосларимиз бор. Ана шулардан бири — меҳнат ветерани, қаҳрамон она, Холида опа Кенжаева сўз сўраяптилар. Марҳамат!

— Қайнона-келин муносабатларига бағишлаб ўтказилаётган бу кечадан, — дея сўз бошлади қайнона, очиғи, тўлқинланиб, ҳаяжонланиб ўтирибман. Биз аёллар учун бундай байрамни ташкил қилган «Садоқат» янгича урф-одатлар клубига мингдан-минг раҳмат айтаман.

Фарзандларимнинг ҳаммаси турли касбларда меҳнат қилишади. Ўзим кўп йиллардан бери «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасида ишлаб келаман. Тўрт келиним, икки куёвим бор. Келинларим меҳнатсевар, ширинсўз. Улар уйимнинг кўрки, файзи...

Маҳалланинг фаол хотин-қизларидан тузилган ҳакам ҳайъати қайнона ва келинларнинг савол-жавоб конкурсига эътиборини тортди. Улар саволга шартта жавоб бериш билан чекланмай, иккинчи шарт бўйича хоҳ қайнона, хоҳ келин ўз ризоликлари билан ашула айтиб рақс туша бошлашди. Шундан сўнг, ҳакамлик ҳайъатининг раиси, Низомий номидаги Давлат педагогика институтининг доценти Ойшахон Тўраева аниқланган конкурс ғолибларини эълон қилди. Қайноналар ўртасидаги конкурсда Боту кўчасида яшовчи кўп болали она, уч келин ва 3 куёвнинг қайнонаси Хотирахон Шукурова биринчи ўринни олишга сазовор бўлди. Иккинчи ўрин Мавжуда Йўлдошева, учинчи ўрин Шамсиқамар Иброҳимовага насиб этди.

Саодатхон Иброҳимова эса келинлар орасида биринчиликни эгаллади. Ғолиб деб топилди. Шунингдек, Муясcархон Носирхўжаева ва Озода Йўлдошевалар ҳам келинлар баҳсида актив қатнаша олдилар.

Шундай қилиб, баҳсда «Энг яхши қайнона», «Энг яхши келин»лар ҳам аниқланди ва уларга фахрий дипломлар топширилди.

Шоли курмаксиз бўлмаганидек, афсуски, турмушимизда оз бўлсада нотинч хонадонлар, арзимаган сабаблар билан барбод бўлаётган оилалар ҳам учраб турибди. Бу муаммолар ҳамма қатори мазкур маҳалла аҳлини ҳам ташвишга солмоқда. Бу айниқса, кечада намойиш этилган ҳаётий саҳналарда ўз аксини топди.

Шунингдек, тўқимачилар Маданият саройи қошида тузилган халқ театрининг аъзолари Зокира Очилова, Дилором Наримонова ва Миробид Миркомиловлар Ёқуб Ҳошимовнинг «Ўғил» спектаклидан бир саҳнани маҳорат билан ижро этдилар. Унда томошабин муштипар онага ички бир изтироб билан ҳамдард бўлса, раҳмсиз, офат келиннинг қилмишларидан ғазабга келади.

Қайнона-келинларнинг маҳалла базмида Ашурали Воҳидов, Эркинжон Салаев ва ака-ука Ғайратжон ва Фозилжон Олимовлар ижросида қўшиқлар янгради. Айниқса, «Ҳуррият» фольклор ансамблининг раҳбари, кўп болали қаҳрамон она Санталхон Сиддиқова ижросидаги ёқимтой лапарлар, халқ термалари тўпланганларга ниҳоятда манзур бўлди.

Кеча сўнгида Акмал Икромов район ижроия комитети маданият бўлимининг бошлиғи Музаффар Жаъфаров билан суҳбатлашдик.

— Хотин-қизларимиз кўпчилиги, — деди шу тадбир ташкилотчиси, — ишда, уйдагилари ҳам ҳатто рўзғор ташвиши билан бўлиб маданий ҳордиқ чиқариб дам олишга қўллари тегмайди. Имкон топса ҳам баъзида узоқ деб томошаларга боришмайди. Маҳаллада бир бўлиб кўнгилли ҳордиқ чиқаришсин, деган ният билан шу кечани уюштирдик. Очиғи, шу пайтгача биз, раҳбарлар маҳаллакўйда ҳам, бошқа жойда ҳам тотув яшайлик, қайнона-келин иноқ бўлсин деб қуруқ гап билан маслаҳат бериб келдик. Энди амалий ишга кўчиш вақти келди. Бунинг ҳам тарбия, ҳам дам олиш учун аҳамияти беқиёсдир.

Бу хилдаги базмли конкурслар аввало маҳаллалар, қолаверса район ва шаҳар доираларида ҳам ўтказилса нур устига аъло нур бўлур эди!

Ф. ҲУСАНОВА.

СУРАТЛАРДА: базмли конкурсдан кўринишлар.

Т. Каримов фотоси.

Маҳалладош

Маслаҳатлашиб кўрайлик

Ансамбллар керак

Ўлкамизда ёз — тўйлар фасли бошланди. Маҳаллаларда деярли ҳар куни карнай-сурнай наволари эшитилади. Тўйларимиз эса санъаткорларсиз ўтмайди, деса бўлади. Чунки, улар ўйин-кулгу, шўх ялла ва рақслар билан гўзал. Одатда тўй қиладиганлар базм кечаларини қўшиқчилар ёки созандалар вақтига қараб белгилашади. Санъаткорлар қидириб топиш ҳам осон эмас. Шу ўринда маҳаллаларнинг ўз ансамбли бўлса, тўй тантаналари улар иштирокида ўтказилса яхши бўлмасмикин, деган савол туғилади.

Мен бу саволга айни муддао иш деб, жавоб берган бўлур эдим. Маҳалла ансамбли ташкил этилса, у фақат тўй учун эмас, байрамлар, турли тантаналарда ҳам хизмат кўрсатади. Районимизда 30 дан ортиқ маҳалла комитетлари тузилган. Ҳар бирининг аҳолиси 4—5 минг кишини ташкил этадиган маҳаллаларда тез-тез турли хил тадбирлар ўтказиб турилади. Бироқ маҳаллалардаги клублар талаб даражасида эмас. Ансамбль тузиш керак, деб ўйлайман. Биринчи галда уларни моддий таъминоти масаласини ҳам ўйлаш керак. Биргина миллий чолғу ансамблининг асбоблари учун камида 1000 сўм кетади. Агар маҳаллаларни оталиққа олган ташкилот ва муассасалар ёрдам берсалар, бу ишни сўзсиз амалга оширса бўлади.

Районимизда 3 та маданият уйи бор. 3 — 4 хил ансамбллар фаолият кўрсатаётган бу санъат масканлари хизматидан кишиларимиз мамнун. Улар маҳаллалар билан узвий боғлиқ ҳолда тўйларнинг файзли ўтишига ҳисса қўшишяпти. Бироқ ҳамма тўйларга улгуришлари қийин. Айниқса, тўй мавсумларида кўплаб илтимосларни адо этиб бўлмаяпти. Шунинг учун ҳам ҳар бир маҳаллада, жуда бўлмаганда 2—3 тасида ўз ижрочилари кучи билан ансамбль ташкил этиш керак.

Орамизда истеъдодли кишилар, санъатга ихлос қўйганлар оз эмас. Ўшаларни маҳалланинг ҳаваскорлик ансамблларига жалб этмоқ зарур. Сир эмаски, тўйларда пулга тузоқ қўйган, қўлда тор билан одамлар чўнтагига кўз олайтирадиган отарчилар ҳам учраб туради. Тўй эгаси мажбур бўлгандан, тузукроқ ансамбль ёки қўшиқчи тополмаганидан ўша саёқ созандаларни олиб келади. Худди ана шунинг учун ҳам менимча юракдан куйлайдиган, жозибали рақси билан ҳаммани мафтун этадиган истеъдодли ёшларни йиғиб ҳар бир маҳаллада ансамбль ташкил этиш хайрли ишдир. Буни амалга ошириш учун районлардаги раҳбарлар, маҳалла комитетларининг раислари ва фаоллари жон куйдиришлари лозим. Уларнинг эътиборсизлиги туфайли ҳатто баъзи маҳалла клублари ҳам ачинарли аҳволга келиб қолганини кўпчилигимиз яхши биламиз.

Ахир оилада янги фарзанд туғилган ёки кимдир табаррук ёшга тўлганда маҳалла ансамбли хонадонга келиб бир жуфт қўшиқ билан уларни муборакбод этса, уй соҳибларининг бошлари кўкка етмайдими?

Ҳа, маҳалла ўз ансамблига эга бўлиши керак!

Х. ЖАЛИЛОВ.
Куйбишев район маданият бўлимининг мудири.

Ҳар кимнинг ўз ҳаваси бор

Қомусий топишмоқ

Бельгиялик 65 яшар Рожь Бокар тузган жаҳондаги энг улкан кроссворднинг узунлиги 31 метрни, эни 53 сантиметрни ташкил этади.

Унда ҳаммаси бўлиб 50 минг 400 сўздан фойдаланилган бўлиб, кроссвордни тузиш учун тўрт йил машаққат билан тер тўкишга тўғри келган. Кроссвордда қарийб 12 минг киноактёрнинг ва 2 минг спортчининг фамилияси яширинган, кроссвордга илова эса 2 минг 734 саҳифани ташкил этади.

Хўш, Рожь Бокарнинг «Қомусий топишмоқлари»ни топишга уриниб кўрувчи қаҳрамон бормикин? Уни ечишга қанча вақт кетаркин?

Китобнинг оғирлиги 60 килограмм

Япон ёзувчиси Ки—Унг—Те—Бакин дунёда энг узун роман ёзган ижодкор сифатида машҳур. Бу асар устида у 40 йил меҳнат қилган: 1852 йилнинг баҳорида асарни ёзишга киришиб, уни 1892 йилнинг кузида туғаллайди. Романнинг ҳар бири минг саҳифа бўлиб, 106 жилддан иборат. Ҳисобкитобларга қараганда, романда 3 миллион 180 минг сатр мавжуд экан. Ундаги сўзлар эса 32 миллиондан ортиқ. Романнинг оғирлиги 60 килограмм.

Бизнинг маънавий қадриятларимиз

ХАЛҚ АНЪАНАЛАРИ

Халқ руҳияти, қадрияти ва ўзлигини намоён этувчи, қудрати, ахлоқ-одоби, маънавияти бойлигини кўз-кўз қилувчи воситалардан бири никоҳ тўйидир.

Ўзбек тўйи нақадар қадимий, ҳаётий! Шуни айтиш керакки, қадимий туркий халқлар тўйи ва бошқа маросимлари ҳақидаги дастлабки маълумотлар «Авесто», «Девони луғатит турк», «Қутадғу билик», «Ҳибатул ҳақойиқ» сингари илк манбалар ҳамда қўшиқ, эртак, достон каби халқ оғзаки ижоди намуналарида учрайди. Унинг қамрови шунча кенг, қирралари беназирдир. Халқ хусусиятлари, удуми ва урф-одатлари, расм-русумлари ва анъаналарининг ҳеч бири тўйдагидек қамраб олинмайди, кўз-кўз этилмайди. Айни пайтда тўй ҳам минг йиллар давомида яшаб келаётган удумларимиздан бири ҳисобланади.

Маънавий қадриятларимизнинг гултожи ҳисобланган халқ удумлари, уларнинг тақдири ҳақида Тошкент Давлат Маданият институти кафедра мудири, профессор Малик Муродов билан бафуржа суҳбатлашдик.

— Малик Муродович, сиз умрингизнинг ҳаммасини халқимизнинг фольклорига, қадим маданияти тарихини ўрганишга бахш этиб келяпсиз. Айтингчи, халқимизнинг асрий удумларига «ҳужум қилиш» шунчалар шартмиди?

—Олам тириклиги сув билан қуёшдан, келажак пойдевордан — кечаги кунимиздан бошланади. Муайян халқнинг маънавий қадрияти эса ўзининг бетакрор урф-одатларидан, расм-русумлари билан бирга туғилиб яшаб қолади.

Доно халқимизда «Тарих сабоғи — ақл чироғи», деган ибора бор. Дарҳақиқат, тарих, ҳаёт сабоқлари бизнинг йўлимизни ёритиб, ақлимизни пешлаб турувчи машъалдир. Бас, шундай экан қаламга олганимиз мавзу ҳақидаги сўзни сўнгги йилларда унинг «бошидан кечирган» воқеалар, босиб ўтган йўли хусусида икки оғиз сўздан бошламоқчиман.

Шу даражага бериб етдикки, роҳат-фароғат кўришни ўйламай фақат меҳнат қилишдан боши чиқмайдиган, ҳаёти ва характери сермулоҳаза, серандиша, серфикр, сермулозимат, камтару камсуқум халқимизнинг минг-минг чиғириқлардан ўтиб, ҳаёт синовларига бардош берган, бизгача етиб келган қадимий миллий анъаналарининг асл моҳиятини унчалик тушуниб етмадик, уларга тўраларча муносабатда бўлдик.

— Халқимизнинг удумлари, миллий ўйинлари ҳақида ҳам тўхталсангиз. Бўлмаса гап нима хусусида эканлиги сир бўлиб қолади...

— Ўзбекистон территориясида асрлардан бери давом этиб келган, ёшларнинг жисмоний бақувват, қадди-қомати келишган, жасур ва довюрак бўлиб ўсишларида муҳим роль ўйнаган спорт ўйинлари — кураш, човгон, узоққа сакраш, чопиш, ходага чиқиш, арқон тортиш, тош кўтариш, полвонлик, кўпкари, тортишмачоқ, қулоқ чўзма, чикилдак, тўнка ёриш, беллашиш, буюм кўтариш, қуш тутиш, қиз қувди каби таърифсиз ажиб беллашувларга етарли равишда эътибор берилмаганидан уларнинг бир қисми тамомила унутилди, омон қолганлари эса яхшироқ оммалаштирилмади.

Тарихий солномалар, кекса авлод вакилларининг гувоҳлик беришларича, узоқ йиллар фольклор-этнографик экспедицияларда тўпланган материалларда айтилишича халқ оммавий байрамлари мутасаддилари, спорт ўйинларининг ўз чемпионлари бўлган, улар эл орасида машҳур бўлишган. Маҳаллий баҳодирларнинг ҳар бир чиқишлари оддий кунларда ҳам бамисоли байрамга айланиб, кўпчилик томонидан зўр қониқиш билан кутиб олинган. Қани энди ўша байрамларга ўзгача файз берган Наманганнинг донгдор полвонлари? Ном чиқарган Андижон курашчилари, Фарғона тошкўтарарлари-ю, Хоразмнинг ёвқур чавандозлари?! Халқ байрам-сайиллари, анъаналари, расм-русумлари, урф-одатлари ва удумлари ҳам қўллаб-қувватланса, уларга эътибор ва ғамхўр бўлгандагина яшаб қолади, замон хизматида бўлади.

Халқ оммавий байрамлари ва халқ анъаналари, удумлари хусусида нотўғри фикр-мулоҳаза юритиш, расмиятчилик билан ёндошиш, уларнинг миллий хусусиятлари, рамзий ўзгачалиги, халқчиллик моҳиятини чуқур тушунмасдан, байналминал характерини тўғри пайқамасдан баҳо бериш каби ҳолатлар авж олиши билан халқимизнинг ҳамма ҳавас қилса арзигулик, ибрат олгулик маросимлар ва удумларига путур етди. Бунда айрим раҳбарлар, маданият министрлиги, ижодий ташкилотлар билан бирга файласуфлар, тарихчилар, этнографлар, фольклоршуносларнинг ҳам «хизмати» йўқ эмас.

— Фикримизнинг исботи сифатида мисолларга мурожаат қилайлик...

— Яқин-яқинларгача қадимий халқ пазандачилигига ҳам «ҳужум» уюштирилганини унутиб бўладими? Энг яқин кишилар ҳатто ота-онаси хотирасини ёдлаш маросимларида қатнашиши, санъат дурдоналари ҳисобланган бебаҳо маданий ёдгорликлар — мадрасалар диний ҳисобланиб, тақиқланганини унутиб бўладими?

Сўз бораётган даврларда маданий-маърифий тадбирларни ташкил этишда улар бадиий-оммавийми, байрамларми, барибир, бир томондан, ҳаётий бўлсин дедик, аммо ҳаётдан узоқлаштирдик, табиий чиқсин дедик, аммо сохталик, сунъийлик ҳукмрон бўлди. Оддий, содда ҳақиқий байрамона бўлишлигини айтдик, аммо дабдабабозлик, офаринбозлик, ҳайбаракачилик асосида ўтказдик. Кўшиб ёзишлар, яъни ўтмаганларни ўтди, нурсиз, саёз ўтганларини фавқулодда зўр ўтди деб кўрсатишларни айтмай қўя қолайлик. Демак бу соҳада ҳам дилимиз билан тилимиз, сўзимиз билан ишимиз бир бўлмади.

Касб-коримиз тақозоси билан жойларда экспедицияларда, илмий командировкаларда бўламиз. Эрта баҳорда, яъни «Наврўз», «Йил боши» байрамлари кунларида сумалак, ҳалим, атала, кўк ош тайёрлаганлар ишдан бўшатилганининг гувоҳи бўлганмиз. Ҳатто айрим жойлардаги район раҳбарлари томонидан дошқозонларда қайнаб турган сумалак, ҳалимларни «бу диний овқат» деб тўкиб юборишлар, кўкдан тайёрланган суюқ ош, сомса, чучвараларни ариқларга оқизишлар учрадики, бундай воқеа-ҳодисалар элнинг кўз олдида амалга оширилгани кишини ҳайратга солади...

Фарғона қадим-қадимлардан ўзининг «Катта масхарабозлик», «Катта қизиқчилик», «Катта аскиябозлик», «Катта дор» ўйин томоша сайиллари, «Бозоршаб» байрамлари билан жаҳонга танилмаганмиди?! Самарқанд ва Бухоро «Чавқи», Хоразм «Катта байрам сайили», «Хатарли ўйин» каби томошалари унутилиб кетди. От ўйинлари, ёғоч оёқ курашлар, қўғирчоқбозлар, қизиқчилик, тақлидчилик, масхарабозлик ўйинлари ҳам маданий-оммавий тадбирлар таркибидан чиқарилди. Оқибат натижада байрам-сайилларимизнинг оммавийлиги, ранг-баранглиги, жозибадорлиги, таъсирчанлиги, рамзийлик хусусиятлари йўқотила борди.

— Биргина бешик атрофидаги ҳангомаларни айтмайсизми?

— Нимасини айтасиз? Сувни қадрлаш, ерни эъзозлаш, ноннинг қадрига етишлик, дов-дарахтни сақлаш каби байрам рамзий безаклари билан бағоят ибратли удумлар ҳам диний саналиб, уларга қарши кураш бошланди.

Тўй маросимлари, оилавий-маиший ҳамда меҳнат ва табиат байрамлари ва маросимлари, фольклор байрам-сайиллари, шунингдек, улар таркибидаги қанчадан-қанча удумлар ҳам камситилди, диний, демак зарарли, деб эълон қилинди.

Ота-боболаримизнинг бебаҳо ихтиролари ҳисобланган чарх, обжувоз, тегирмон, чиғириқ, шунингдек бешик билан беланчакка қилинган ҳужумларни айтишга уяласан киши. «...Бешикдан воз кечмоқ кераклигини таъкидлаймиз, — дейилади «Социалистик урф-одатлар ҳаётга» тўпламида, — бешик ҳеч қандай яхшиликка олиб бормайди, боланинг бош тузилиши ўзгаради, суяклари қийшаяди, уйқуси бузилади ва бошқа салбий ҳодисалар юз беради». Борди-ю шу гап тўғри бўлса, минг йиллар давомида бешикда ўсган халқимизнинг (шунингдек бошқа кўпчилик элу элатларнинг ҳам) тузилиши ўзгарган, суяклари қийшайган бўлардику, деб хулоса чиқаришга тўғри келади. Шу ўринда буюк ватандошимиз, умрини инсонлар, биринчи навбатда болалар ақлий ва жисмоний камолотига тиккан улуғ Ибн Синонинг бағоят ибратли бир фикрини эслаб ўтишни ўринли деб биламиз: «Гўдакларнинг зийрак бўлиб улғайиши учун ниҳоятда зарур бўлган фойдали воситалардан бири — уни бешикда аста-секин тебратиш, иккинчиси уйқудан олдин куйланадиган музика ва қўшиқдир. Мана шу икки нарсанинг бола томонидан қабул қилинишига қараб, унинг жисмоний машқларга ва музикага бўлган муносабати мустаҳкамланади. Уларнинг биринчиси вужудга, иккинчиси эса руҳига қаратилгандир».

— Шубҳасиз, удумларимизнинг энг каттаси, энг ҳаяжонлиси никоҳ тўйи маросими саналади.

— Мана, ўн йилдирки, никоҳ тўйи хусусида қадимий анъаналардан чекинган турли-туман тавсияномалар ишлаб чиқиб, ўзимизни овутдик. Ҳатто ёлғонъяшиқларни ишга солиб, таскин топдик. Дарвоқе, бир томондан, никоҳ тўйи ажойиб анъана, ҳаётимизда янги совет оиласини барпо қилаётган, яъни совет жамиятининг энг биринчи ҳужайрасини вужудга келтираётган муҳим воқеадир. Никоҳ тўйларини тантанали, чиройли қилиб ўтказиш, бунда тўй маросимлари келин-куёвнинг, уларнинг ёр-дўстларининг хотирасида умрбод сақланиб қолиши учун ҳамма чораларни кўриш кераклиги уқтирилди, аммо бу борада ҳам гапимиз билан ишимиз бир бўлмади, гап гаплигча қолиб кетаверди. Никоҳ тўйларимиз кундан кунга одатдан ташқари дабдабали бўлиб бормоқда, ҳаддан зиёд исрофгарчилик кўпаймоқда.

Қадимдан халқимиз орасида давом этиб келган содда, гўзал, ихчам миллий ўзбек тўйлари таркибида мутлақо бўлмаган маросимлар «Янгича тўй» баҳоналари билан унга ёпиштирилаверди. Ахир ҳозирги пайтда оддий меҳнаткаш деҳқон ёки ишчининг тўй маросимларидан ортиқроқ даражада ўтаётган «Қизлар базми», «Йигитлар ўтириши», келин-куёвнинг никоҳ тантанасини қайд этишга тайёрланиши ва уни ўтказиш, шундан сўнг машиналарда шаҳар бўйлаб саёҳат қилишлари, столларни ичимликлар билан тўлдириш, совға-саломга ҳаддан зиёд эътибор бериш каби қатор янги русумларни қандай изоҳлаш мумкин?

Назаримда, ҳозирги замон никоҳ тўйларининг одатдан ташқари ҳашаматли, дабдабали ва тантанавор ўтказилаётганига ўзимиз сабабчи бўлмоқдамиз. Бунда айбни меҳнаткаш халққа ағдариш инсофдан бўлмайди. Даъвойимиз қуруқ бўлиб қолмаслиги учун «Янги турмуш — янги анъаналар» (1973 йил) ҳамда «Социалистик урф-одатлар ҳаётга» (1987 йил) тўпламларидаги оилавий байрам-маросим никоҳ тўйи ҳақидаги тавсияномалардан икки жойини тилга олай.

Маълумки, 1971 йилда Тошкентда «Янги социалистик анъаналарни, урф-одат ва маросимларни пропаганда қилиш ва меҳнаткашлар турмушига жорий этиш — идеология ишининг муҳим соҳаси» деган мавзуда семинар-кенгаш бўлиб ўтди. Ана шу анжуманнинг материаллари кейинчалик «Янги турмуш — янги анъаналар» номида (1973) китоб бўлиб чиқди. Шу тўпламда баъзи урф-одат маросимларини ўтказиш таъкидланиб, тўй дастурхони қуйидагича белгилаб берилади: «Тўй дастурхони имкониятга қараб(?) қуйидаги таомлардан танланиб, турли-туман яхналар. қазилар, парранда гўштлари, қовурилган балиқ, ҳар хил сомсалар, чучваралар, қатламалар, бўғирсоқлар, патирлар, хилма-хил мевалар, сабзавотлар билан кўзни қувонтирадиган, иштаҳани очадиган қилиб ясатилиши лозим. Бундай ишларни пазандалар, ресторан ходимлари, дастурхон тузашга уста одамлар бажариши керак. Дастурхонга сув, шарбат каби ичимликлар учун ҳар хил идишлар: рюмка-бокал, қадаҳ, фужер, қошиқ, вилкалар ҳамда бўш тарелка етарли даражада қўйилиши керак. Спиртли ичимликлардан кўпроқ енгил ичимликлар (?), сухой вино (?), пиво (?), минерал сув, анор, олча, узум ва ҳоказо шарбатлари ишлатиш мақсадга мувофиқдир. Дастурхонда яхналар етарли бўлгани учун, иссиқ овқатни кўпайтирмаслик керак. Икки хил иссиқ овқат: бири суюқ бўлса, бири қуюқ етарли бўлади. Суюқ овқатга эса қайнатма шўрва, қовурма шўрва, оқ шўрва, нўхат шўрва, мастава, лағмон ва шунга ўхшаш овқатлар киради. Қуюқ овқат турларига кабоб, манти, пармуда, палов, қовурмалар, мол ва қўй гўштидан қилинган ҳар хил шунга ўхшаш овқатлар киради. Овқатлар истеъмол қилиниб бўлингач, охирида чой берилади. Дастурхонга қандкурс, чак-чак, трот, ҳар хил пирожнийлар, ҳолвалар, писта-бодом, узум-шафтоли, қовун-тарвуз, қуштили, занг-занг ва шунга ўхшаш ширинликлар қўйилиши керак. Хоҳлаганларга қаҳва, мороженое бериш мумкин».

Юқорида тавсияномаси берилган никоҳ тўйини оддий колхозчи, ишчи ёки зиёли бир умрда ўтказа олмайди. Дарҳақиқат, юқоридаги тавсиянома кишида истеҳзоли кулги ва сидқидилдан ачиниш пайдо қилмай қолмайди.

Тавсияномадагидек стол тузашга қурби етмаган ишчи тўйга ботиниб қўл уролмай, боши қотяпти, «Ўзбекчилик», «орият» деб ўтказганнинг эса боши қарздан чиқмаяпти, энг фожиаси йигит-қиз тўй тантанасидан кейин кўп вақт ўтмасдан «уни қилмадинглар, буни қилмадинглар», деган гап-сўз таъна-надомат билан ажралишгача бориб етмоқдалар. Республикамизда кўплаб ёш оилаларнинг бузилиб кетишига халқ иқтисодий аҳволига тушунмай, миллий ўзгачалик ҳисобга олинмай тузилган ана шундай ва шунга ўхшаш бемаъни тавсияномалар сабаб бўлмаяптимикин?!

Балки бу тавсияномалар эскирган, ҳозир бошқача қарашлар бор, ана шу янгиликлардан гапириш керак эди, деювчилар ҳам топилиб қолар. Бундайларга шуни айтмоқчимизки, қаерда бўлмасин, халқ байрамлари миллий анъаналарига, маросим расм-русумлари ва удумларига ниҳоятда назокат, топқирлик, билимдонлик, зукколик, фаҳм-фаросатлилик билан ёндошиш, унинг катта-кичик, эски-янгилигидан қатъий назар эҳтиёткорона муносабатда бўлинмоғи лозим. Бу соҳада ҳам халқ ибораси билан айтганда, «етти ўлчаб, бир кесмоқ керак» қабилида иш тутиш лозим.

«Социалистик урф-одатлар ҳаётга» тўпламида даставвал социализм шароитида оила-никоҳ муносабатларида туб, сифат ўзгаришлари юз берганлиги, бунда никоҳ иқтисодий манфаатпарастликдан, ёлғондан, ғаразгўйликдан ҳоли, диний ва миллий хурофотлар, ота-оналарнинг тазйиқлари унга дахлсизлиги қайд қилинади-да, тўй либослари тайёрлаш зарурлиги тавсия этилади. Бунинг учун Никоҳ уйлари хизмат қилишлиги уқтирилиб, у ерда махсус салонлар очилгани айтилади. Бундай уйлар тўй кўйлаклари, костюмлари, ич кийимлар, туфлилар, сумкачалар ва ҳоказоларни таклиф этадилар. Бу тавсияномалар қаерга мўлжалланган ўзи?! Шаҳарда бўлса бир нави, аммо юқорида айтилганидек аҳолининг 60 фоизи — қишлоқ аҳли-чи? Қайси қишлоқ, қайси овулда бундай салонлар бору, улар келин-куёвга тўй либосларини таклиф этади. Қани бу ерда социал адолат? Қишлоқ ва унда яшовчи кенг меҳнаткаш омма, руҳиятини, иқтисодий имкониятини олишлик? Ойига 50—60 сўмга тирикчилик ўтказиб, кун кечирадиган, бунинг устига 5-10 фарзандли оила келин-куёвга шунча кийим-кечак ёки безаклар учун маблағни қаёқдан олади?!

— Бир пайтлар катта акам уйланганидаги никоҳ тўйини ҳамон эслайман. Ўртада гулхан ёнади. Атрофида бутун маҳалла... Келин-куёвни олов атрофида айлантиришди. «Нега бунақа қилишаяпти?» деб сўрасам, «Улар янги ҳаётга қадам қўйишяпти, ёмон кунлари ёниб кетсин» дейишганди.

— Шуларни ўйлар эканмиз, ўзбек миллий тўйлари ҳақида қанчалар кам тасаввурга эга эканлигимизни англаймиз. Қадим-қадимлардан ўзбек тўйлари ичкиликсиз, кўк чой, нари борса турли хил шарбатлар, шиннилар тортилган содда, камтарона, дабдабасиз, «сендан мен ўтаман» қабилида эмас, балки баҳоли қудрат, оқилона, хушчақчақлик билан ўтган. У тўйларда столни ҳаддан зиёд безаш, овқатга зўр бериш биринчи ўринда турмаган, аксинча куёвнинг ақли-фаросати ва кучини синаш, отда чопиш, камондан нишонга ура билиш, тўнка ёриш, арқон узиш, тупроқ, дон ёки бошқа оғир юк солинган қопни томга олиб чиқиш, сўзамоллик, топқирлик, зукколик каби фазилатлар имтиҳондан ўтказилган. Келин одоби, унинг ақл-идроки ва фаросатини синаш билан боғлиқ сажъ ва шеърий усул билан салом бериш (келин салом ҳам), куёвни кутиб олиш, чой узатиш, овқат пишириш, эшиколди (ҳақрағa) супуриш, кўрпа йиғиш, чигин тикиш, сигир соғиш, ойнага қарай олиш, остонадан ҳатлаш, меҳмон кутиш, нон ёпиш, дастурхон тузаш, болага қараш, шунингдек, кийиниш, сўзлаш, муомала, саломлашиш каби хислатларга эътибор берилган. Қайноналар беллашуви, қудалар тортишуви, шунингдек, улоқ-кўпкари, кураш, беллашувлар, келинни кўтариб олов атрофидан айланиш, ёр-ёр, ўлан айтишув мусобақаси, қулоқ чўзма, ходага чиқиб ундаги совғани олиш, рақс, қизиқчилик, байту барак, бахши-достончилик каби ақлий, жисмоний синовларга асосий эътибор берилган. Ахир бундай халқчил расм-русум, урф-одат ва удумлар катта одоб, дидактик аҳамиятга эга эдику?!

Умуман, тўй ҳақида сўз борганда регион билан регионнинг, шаҳар билан шаҳарнинг, қишлоқ билан қишлоқнинг фарқланишини, ўзига хос байрамона томонларини эътиборга олмоқ, халқнинг иқтисодий аҳволи, оила шароитини, келин-куёв руҳиятини, йил фаслини, тўй ўтадиган жойни ҳисобга олиб иш кўрмоқ лозим. Акс ҳолда қош қўяман деб, кўз чиқариб қўйиш ҳеч гап эмас. Фикримизча, ўзбек миллий тўйларининг байрамона ўтказилиши, унинг барча хусусиятлари ва у билан боғлиқ маросим, удум, расм-русумларни ҳисобга олган ҳолда жиддий кўриб чиқиш, уларнинг тарихи, назарияси ва методологик масалаларини принципиал тадқиқ этиш, қисқаси ўзбек никоҳ тўйлари қандай бўлиши кераклигини ҳар томонлама ёритиб бериш биринчи галдаги вазифалардан бўлмоғи лозим. Бунда тўйларни юксак одоб-ахлоқ асосида, ҳар томонлама ибратли ўтказиб келган, ўзи биринчи режиссёри, ташкилотчиси ва бажарувчиси халқ донишманд — оқсоқоллари, билимдон қариялар, кайвони оналарнинг тажрибалари, доно йўл-йўриқлари ва маслаҳатларидан фойдаланмоқ зарур.

— Лекин «тўйларнинг эскича бўлишини тарғиб қиляпти» деган тамға босилиши эҳтимоли ҳам йўқ эмас...

— Бу масаланинг иккинчи томони. Дастлаб бир масалани ўқувчилар ҳукмига ҳавола қилмоқчимиз. Биринчидан, қадимги миллий ўзбек тўйларини бутун борлигича тиклаш уларни ўтказиш учун маданий—маърифий мутасаддилар, клуб ходимлари жиддий изланишлар олиб бормоқлари лозим.

Иккинчидан, жойларда ўтадиган байрамлар сценарийларини ёзиш, уларни ташкил этишда асосий ролни маданий-маърифий ишлар ташкилотчилари (режиссёрлар, методист-ташкилотчилар ва қисман сценаристлар) бўлаётгани маълум. Бунда Тошкент Давлат Маданият институти ўзига хос байрам бўлмиш никоҳ тўйларини ташкил этиш, ўтказишга бош-қош бўлишлари мумкин эди.

Фикримизча Тошкент Давлат Маданият институти қошидаги «Оммавий байрамлар режиссураси» кафедрасида халқимизнинг ўзига хос оммавий-оилавий байрами — никоҳ тўйларини ўтказувчи мутахассислар тайёрлашга ҳам эътибор берилса айни муддао бўлур эди.

Никоҳ тўйларини ҳақиқий халқона ўтказиш, халқимиз руҳиятига мос, талаб-эҳтиёжларига жавоб берарли даражада ташкил этиш учун ҳар томонлама ўйланган, оила, вазият, шароит каби муҳим омилларни жиддий эътибордан қочирмаган, оқилона ёзилган сценарийлар, тавсияномалар яратилиши, никоҳ тўй-маросимлари халқимизда қадим-қадимларда қандай ўтказилгани, улар ҳозирги вақтда қандай ўтаётганлиги ва уларда халқ анъаналаридан фойдаланиш борасида тадқиқотлар яратиш тўй маросимини ўтказишдаги бошбошдоқликларга чек қўйган бўлар эди.

— Ҳар бир миллий урф-одат, айни чоқда байналминал ҳамдир...

— Халқимизнинг дунёга кўз-кўз қилса арзийдиган, асосини инсонийлик, дўст-биродарлик, байналминаллик ғоялари ташкил этган қовун сайили, лола сайили, тут сайили, йил боши, ширинак, гул сайили, кўк сайили, узум сайили, уруғ қадаш, кўчат ўтказиш каби ўнлаб тантаналари ҳам назар, эътибордан четда қола бошлаганини, баъзи бирлари шунчаки хўжа кўрсинга ҳаётдан узилгани, миллий ҳолатларда ўтказилганини уят ва афсус билан қайд этишга тўғри келади. Миллий байрамларни менсимаслик, камситиш оқибатида уларнинг руҳиятига дарз тушган эди... Ваҳоланки ҳар қандай маросим, даставвал уни яратган ёки қабул қилган халқнинг миллий қиёфаси, тарихи, ҳаётий муаммолари инсон камолати, фалсафий-эстетик, педагогик қарашлари, тушунчалари келажак ҳақидаги орзу-умиди ва ҳоказоларнинг қомусидир. Халқ ўз миллий байрам-сайиллари воситасида ўзлигини танийди, уларни ёш авлодни ақлий, жисмоний тарбиялаш манбаи, деб билади. Байрам-сайилларининг бизгача етиб келишининг, авлоду аждодларига ғоявий, бадиий эмоционал, тарбиявий актив таъсир этишининг боиси ҳам ана шунда!

— Демак, ҳар бир урф-одат — замонавий!

— Албатта! Байрам-сайиллар, маросимлар, расм-русумлар, удумлар, бир сўз билан айтганда миллий анъаналарни чуқур илдиз отган, ҳар томонга шохлаб кетган мевали дарахтга қиёс қилиш мумкин. Чунки ҳар бир байрам-сайил, маросим, расм-русум, удум қадим-қадимларга бориб тақалади, аммо кишиларга маданий, маърифий эстетик хизмат қилиш билан улар замонавийдир. Ҳар қандай халқ анъанаси қанотли ибора билан айтганда, ўтмиш мероси бўлибгина қолмай уни яратган ва олиб юрган халқнинг ҳозирги кундаги жарангдор овози ҳамдир. Бу овоз ҳеч қачон сўнмаслиги, завол топмаслиги лозим. Ўзининг миллий анъаналарини йўқотиб қўйган халқнинг ҳолига вой. Инсон дунёга келиб, сўнгги йўлга кузатилгунча байрамлар, удумлар, расм-русумлар ва маросимлар қуршовида бўлади. Ана шу бой ва ранг-баранг анъаналар уни шахс сифатида шакллантиради, инсон сифатида камолатга етказади, ўзлигини танитади.

Суҳбатдош Темур УБАЙДУЛЛАЕВ.

Турфа олам

КАТТАЛАР УЧУН МАКТАБЛАР

«Саводсизликка қарши кураш ҳали ниҳоясига етгани йўқ», — деб таъкидлади яқинда Италияда чиқадиган «Унита» газетаси. Мазкур мамлакат мутахассислари ана шу муаммо бўйича бутун мамлакат территориясида синчиклаб тадқиқот ўтказганларидан сўнг жамоатчик ҳукмига кўпчиликни ҳайратда қолдирган маълумотларни ҳавола қилдилар. Маълум бўлишига қараганда, катта ёшдаги Италия аҳолисининг 22 фоизи ҳатто бошланғич маълумотга ҳам эга эмас экан, 44 фоизи ўрта мактабни тугалламаган, 1 миллион 608 мингга яқин Апеннин аҳолиси эса на ёзишни ва на ўқишни биларди. Мамлакат ҳукумати шу муносабат билан қарор қабул қилди. Ушбу қарорга кўра яқин орада 30 ёшдан 50 ёшгача бўлган италияликларнинг тажриба тариқасида «билимини тўлдириш» ташкил этилади. Бундан кўзланган мақсад аён — уларда қисқа муддатда ўқиш ва ёзиш кўникмасини ҳосил қилишдан иборат.

ИТЛАР ЁРДАМГА КЕЛДИ

Италиялик пенсионер аёл Делия Интеньолли кўчадан икки дайди кучукчани топиб асраб олган, улар қариянинг энг содиқ дўстлари бўлиб қолган эди. Орадан икки йил ўтгач, ана шу итлар ўз эгаларининг ҳаётини сақлаб қолиб, яхшиликка яхшилик билан жавоб қайтардилар. 82 ёшли кампир тўсатдан ҳушидан кетиб, тўшаги билан каравотдан полга қулаб тушди. Унинг кетидан қулаган ёстиқнинг бир учи уй печкасига тегиб, ёнғин чиқди. Ана шунда итлар ёрдамга келди. Улардан бири кампир ётган тўшакни алангадан четга судраб олиб қўйди, иккинчиси қаттиқ вовуллаб, қўни-қўшниларни ёрдамга чақирди.

СТАТИСТИКА ДАЛОЛАТ БЕРАДИ

Синчков статистика ходимларининг ҳисоб-китобларига қараганда британиялик кашандалар ҳар йили 172 миллиард қути гугуртни ёқиб тугатишади, уларнинг зажигалкаларида эса минг тоннадан зиёд юқори сифатли бензин ва газ конденсати ёқилади. Мутахассисларнинг қайд этишларича, ана шунча қути гугуртни ясаш учун диаметри етти метрни, узунлиги эса минг метрни ташкил этувчи «шартли устун» керак бўларди. Зажигалкаларда ёқилган бензин билан эса камида ўттизта кичик литражли машина Ердан Ойгача бўлган масофани босиб ўтиши мумкин.

АТИРГУЛЛАР КОЛЛЕКЦИЯСИ

Руминиянинг Клуж шаҳрига ташриф буюрган саёҳатчилар фақат Руминиядагина эмас, мамлакатдан ташқарида ҳам кенг шуҳрат қозонган «Напока» ботаника боғида албатта бўлишга ҳаракат қиладилар. Маҳаллий гулчилар атиргулларнинг тўрт юздан зиёд турлари жамланган ўзларининг бой коллекциялари билан фахрланишади. Гулбарглари оч яшил рангдаги атиргул ана шу коллекциянинг безаги ҳисобланади.

ЮЗ МАРТА ЭШИТГАНДАН КЎРА...

Видеофильмларнинг пайдо бўлиши ана шундай фильмларнинг сон-саноқсиз мухлисларини келтириб чиқарди. Аммо шу вақтга қадар ҳали ҳеч ким америкалик Альберт ван Шмуснинг рекордини ортда қолдиришга муваффақ бўлгани йўқ. Ван Шмус 33 йил мобайнида 16.945 фильмни томоша қилишга улгурди. Лекин бунинг сабаби кино санъатига бўлган қизиқиш эмас. Гап шундаки, у Америка мультипликацион фильмлар уюшмасининг расмий кинотанқидчиси ҳисобланади. Бир сўз билан айтганда, фильмларни томоша қилиш унинг хизмат вазифасидир.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» МУШТАРИИЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Ҳурматли ўртоқлар, агар газетамизга обуна муддатини чўзиш ниятида бўлсангиз, почта бўлимига ёки жамоатчи матбуот тарқатувчиларга мурожаат қилишингиз мумкин. Обуна учун обуна бўлмоқчи бўлган ойингиздан аввалги ойнинг ўн иккинчи числосидан кечиктирмай расмийлаштирилиши лозим.

Шунингдек, «Тошкент оқшоми» газетасига 1990 йилга чекланмаган миқдорда обуна қабул қилинмоқда. Эслатамиз, ўзингиз танлаган нашрларга ойма-ой обуна бўлиш оилавий бюджетингиздан оқилона фойдаланиш имконини беради.

«Тошкент оқшоми»га обуна баҳоси: бир йилга — 7 сўм 92 тийин, олти ойга — 3 сўм 96 тийин, уч ойга — 1 сўм 98 тийин. Газета индекси — 64690.

Жонажон Ватан бўйлаб

⊙ ЕРЕВАН. «Пойабзал—89» Халқаро кўргазмада иштирок этган бир қанча Ғарб фирмалари 300 минг долларлик машина-ускуналарни Арманистонга совға қилишди. Машина-ускуналарнинг кўпи Ленинаканга жўнатилди. Бу машина-ускуналар зилзила пайтида вайрон бўлган ва тикланаётган пойабзал фабрикаларига ўрнатилади.

⊙ ЖЛОБИН. Консерва тайёрлашда ишлатиладиган оддий металл қопқоқлар Белоруссия металлургия заводининг асосий маҳсулоти ҳисобланмайди, албатта. Аммо бу ерда ташкил этилган ана шу маҳсулот ишлаб чиқарилишига алоҳида эътибор берилмоқда: биринчидан, янгиликни тезроқ йўлга қўйишга шошилишмоқда, иккинчидан, мева ва сабзавот тайёрлаш мавсуми бошлангунига қадар бу маҳсулотни бозорга чиқаришга улгуриш керак. Бизнинг қиш дастурхонимизда мева ва сабзавотларнинг консервалари камёблигининг асосий сабабларидан бири ана шу оддий, бир неча тийинлик маҳсулотнинг муттасил етишмаслигидадир, саноатни мазкур маҳсулот билан тўлдириш жўн иш эмас экан. Металлурглар қопқоқларнинг дастлабки туркумларини ўз ишчиларига тақсимлашга қарор қилишди; сўнг уларни савдо шохобчаларига етказиб берадилар.

⊙ БАТУМИ. Балиқчилик флоти Ажар бошқармасида биринчи кооператив ташкил этилди. Ҳисобдан чиқарилган сейнерни сотиб олган команда балиқ овлаш юзасидан шартнома тузди.

Кооператорлар «Жилсоцбанк»дан олган 100 минг сўм қарздан 49 минг сўмини кемага тўлашди. Унинг капитал ремонти учун ҳам тахминан шунча пул сарфланди. «Буревестник» деб номланган кема мавсумда бир кеча-кундузда 100 минг тоннагача балиқ овлайди.

⊙ НОВОТРОИЦКОЕ. Донецк областидаги Новотроицкое кон бошқармасининг чиқиндилар тўпланган собиқ ерига чаканда ва наъматаклар экилди. Бу билан тоғдаги қазишмалар натижасида тупроқ таркиби бузилишига қарши табиатни муҳофаза қилиш борасида яна бир қадам ташланди. 130 гектардан ортиқ майдонга заранг, дуб, доривор ўсимлик кўчатлари ўтқазилди. Мариуполь ўрмон тажриба станцияси ёрдамида корхонада бошланган тикланиш туфайли чиқиндилар тўпланган жой шу ердаги «Родина» колхозига берилди. Область саноат корхоналари кейинги уч йил ичида уч минг гектардан ортиқ ерни фойдаланишга қайтарди.

(ТАСС).

Муҳаррир Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

Реклама ва эълонлар
Реклама ва эълонлар

Ўзбекистон Журналистлар союзи Тошкент ташкилоти

«Нур» ижодий уюшмаси

АҲОЛИГА МАДАНИЙ ХИЗМАТ ҚИЛИШ УЧУН

олимлар, журналист-ёзувчилар, таниқли ва ёш истеъдодли санъаткорлар, қўшиқчилар, актёрлар иштирокида

«ДИЛБАР СОАТЛАР»

деб номланган

ЛИРИКА КЕЧАЛАРИ, ЛЕКЦИЯ-СУҲБАТЛАР, ИЖОДИЙ УЧРАШУВЛАР

уюштиради

Лирика кечалари, лекция-суҳбатлар, ижодий учрашувлар шартнома асосида корхона коллективларида, район ва қишлоқ маданият саройларида, клубларда, театрларда, санаторий-профилакторийларда, маданият ва истироҳат боғларида, чойхона ва маҳаллаларда, пионер лагерлари, мактаб ва мактаб-интернатларда, техникум ва институтларда ўтказилади.

Иштирок этувчилар ва кеча мавзуси шартлашувчиларнинг талаб ва истагига қараб белгиланади.

Шартнома тузиш ва тегишли маълумотлар олиш учун ҳафтанинг душанба, чоршанба, жума кунлари соат 15.00 дан 19.00 гача қуйидаги адресга мурожаат қилишингиз мумкин: Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги проспекти, 6-уй. Телефон — 45-36-45

ТОШКЕНТ ШАҲРИ МЕҲМОНЛАРИ ВА АҲОЛИСИ ДИҚҚАТИГА!

1989 ЙИЛ 16—17 ИЮНДА

КАРЛ МАРКС КЎЧАСИДА

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ МИНИСТРЛИГИ

Ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчилари ва ходимлари томонидан тайёрланган

БАДИИЙ БУЮМЛАР, СОВҒАЛАР САВДОСИ БЎЙИЧА

2-республика ярмаркасини ўтказади

Ярмарканинг иш вақти —
16 июнда соат 15 дан 20.00 гача;
17 июнда соат 12 дан 20.00 гача.

Ярмаркага ташриф буюрганлар ҳунар-техника билим юртларида ўқувчилар ишлаб чиқариш таълими жараёнида тайёрлаган турли хил буюмларни харид қилишлари мумкин.

Тикув маҳсулотлари (қишки ва ёзги кийимлар, болаларнинг товарлари), металлдан ишланган буюмлар, турли хил слесарлик монтаж асбоблари, бадиий-амалий ижод маҳсуллари, мисгарлик ва ўймакорлик буюмлари ва жуда кўп бошқа буюмлар сизларнинг эътиборингизга ҳавола этилади.

ҲУРМАТЛИ ҲАМШАҲАРЛАР!

Кулги, ҳазил-мутойиба, музика, рақслар ярмаркани қувноқ байрам сайлига айлантириб юборади. «Гулруҳ» фольклор ансамбли, «Тонг» халқ-эстрада оркестри, «Ҳилола» қўшиқ ва рақс ансамбли ва Тошкент шаҳри ҳамда республикамиз областларидан келган ҳунар-техника билим юртлари ҳаваскорлик ижоди бошқа коллективларининг чиқишлари кайфиятингизга яна яхши кайфият қўшади.

ЯРМАРКАДАН ХОТИРА УЧУН СИЗ ФОТОСУРАТГА ҲАМ ТУШИШИНГИЗ МУМКИН!

ХАЛҚҚА ХИЗМАТ — ОЛИЙ ҲИММАТ!

АГАР ЧИРОЙЛИ БЎЛИШНИ ХОҲЛАСАНГИЗ, СИЗЛАРНИ

170-САРТАРОШХОНАГА ТАШРИФ БУЮРИШЛАРИНГИЗНИ СЎРАЙМИЗ

ЭРКАКЛАР, АЁЛЛАР, МАНИКЮР ЗАЛЛАРИ ВА КОСМЕТИКА КАБИНЕТИ ДОИМ СИЗЛАРНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДА.

Усталаримиз сочларингизни моҳирлик билан чиройли қилиб турмаклаб, ҳуснингизга яна ўн чандон ҳусн бахш этишади.

Иш вақти — соат 8 дан 22.00 гача, танаффуссиз ва дам олиш кунларисиз ишланади.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, У. Юсупов кўчаси, 1«а» уй — Хуршид кўчасининг чорраҳасида (10, 23, 27-трамвайлар; 10-троллейбус; 18, 44, 48, 97-автобусларнинг «Лабзак» бекати). Телефон — 41-02-50.

САРТАРОШЛИК ХИЗМАТИ КОМБИНАТИ.

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎЛЛАШ МАРКАЗИ

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

«ТУЛА КОМБАЙН ЗАВОДИ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИГА:

электр пайвандчилар, станокчилар, чархловчи-токарлар, механика йиғув ишлари слесарлари, асбобсозлар, кран машинистлари, автомат линияларининг созловчилари, ички санитария-техника системаларининг монтажчилари, электр монтёрлар, штамповкачилар, металл қирқувчилар, автокранчилар, совуқ усулда штамповкаловчи ускуналарнинг созловчилари, қолипловчилар.

ИШЧИ БИЛАН 1—2 ЙИЛГА МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ ТУЗИЛАДИ, УЛАРГА БИР ЙЎЛА ЁРДАМ ПУЛИ, ТЕМИР ЙЎЛ ОРҚАЛИ БЕЛГИЛАНГАН МАНЗИЛГА ЕТИБ ОЛИШ ЙЎЛ ХАРАЖАТЛАРИ ВА ЙЎЛДА БЎЛИНГАН ВАҚТ УЧУН СУТКАЛИК ҲАҚ ТЎЛАНАДИ.

Тошкент шаҳридаги прописка ва уй-жой сақланади.

Корхонага етиб келиниши билан ишга борувчилар шинам ётоқхона билан таъминланадилар.

Справкалар ва ишга йўлланмалар олиш юзасидан қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Космонавтлар проспекти, 6-уй; Т. Шевченко кўчаси, 64-уй ва район Советлари ижроия комитетлари ҳузуридаги аҳолини ишга жойлаштириш район бўлимлари.

Ўқишга марҳамат!

В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси базасидаги

8-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛИКЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

УЧИШ АППАРАТЛАРИНИНГ ЙИҒУВЧИ СЛЕСАРИ, МЕХАНИКА ЙИҒУВ ИШЛАРИ СЛЕСАРИ, САНОАТ АСБОБ-УСКУНАЛАРИ РЕМОНТИ СЛЕСАРИ, СОНЛИ ПРОГРАММА БИЛАН БОШҚАРИЛАДИГАН СТАНОКЛАРНИНГ ОПЕРАТОРИ, ТОКАРЬ, ФРЕЗЕРЧИ, КЕНГ ПРОФИЛДАГИ СТАНОКЧИ.

ЎҚИШГА 8-10 СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАН ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

8-синф маълумотига эга бўлганлар учун ўқиш муддати — 1 — 2 — 3 йил.

1—2 ЙИЛЛИК ТАЪЛИМ ГРУППАЛАРИГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН ЎҚУВЧИЛАРГА ДИПЛОМ ВА КАСБ ҲАҚИДАГИ ҲУЖЖАТ БЕРИЛАДИ.

Ўқиш ўзбек тилида олиб бориладиган группалар ҳам мавжуд.

2-3 йиллик таълим группаларига қабул қилинган ўқувчилар озиқ-овқат ва кийим-бош билан таъминланадилар.

ЎҚИШНИ ТАМОМЛАГАЧ, УЛАРГА ТУГАЛЛАНГАН ЎРТА МАЪЛУМОТ ҲАҚИДАГИ ВА КАСБ ЭГАЛЛАГАНЛИК ҲАҚИДАГИ ҲУЖЖАТ ТОПШИРИЛАДИ.

Бир йиллик таълим группаларига кирган ўқувчиларга ойига 65 сўм стипендия тўланади.

Ишлаб чиқариш практикаси даврида ҳамма группаларнинг ўқувчиларига стипендия сақланган ҳолда иш ҳақининг 50 проценти тўланади.

ЎҚИШ ДАВРИ УМУМИЙ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Билим юртида спорт секциялари, бадиий ҳаваскорлик, авиамоделчилик, радио ва фото тўгараклар ишлаб турибди.

Билим юртини «яхши» ва «аъло» баҳоларга тамомлаганларга техникум ва олий ўқув юртларининг кечки ва кундузги бўлимларига ўқишга киришлари учун йўлланма берилади.

БИЛИМ ЮРТИНИ ТАМОМЛАГАНЛАР В. П. ЧКАЛОВ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ АВИАЦИЯ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИДА ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш шарт: маълумот ҳақидаги ҳужжат, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома (паспорт), яшаш жойидан справка, ота-онасининг ишхонасидан справка, медицина справкаси, мактабдан характеристика, 6 дона фотосурат (3х4, 4х5 см).

Билим юрти адреси: 700128, Тошкент шаҳри, Октябрь райони, Усмон Юсупов кўчаси, Авиация проезди, 10-уй (6, 10, 23-трамвайлар; 1, 4, 10, 14, 21-троллейбуслар; 17, 44, 48, 97-автобусларнинг «Ленинград» меҳмонхонаси» бекати). Телефон: 41-75-54.

В. И. Ленин номидаги Тошкент электрон техника заводи базасидаги

39-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1989-1990 ўқув йили учун қуйидаги ихтисосликлар бўйича

ўқувчилар қабул қилади

ҚИЗЛАР УЧУН: ярим ўтказгичли приборлар ва интеграл микросхемаларни йиғувчилар, электрон саноат приборларини синовчилар, электрон саноат техника контроли бўлими контролёрлари;

ЙИГИТЛАР УЧУН: технологик ускуналарни созловчилар, радиоэлектрон аппаратураларнинг монтажчилари, кенг профилдаги станокчи.

ЎҚИШГА 8 ВА 10 СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИНИНГ КАЛИНИН, ОРЖОНИКИДЗЕ ВА ЯНГИЙЎЛ РАЙОНЛАРИДА ЯШОВЧИ ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Ўрта маълумотлилар учун ўқиш муддати — 10 ой.

ЯРИМ ЎТКАЗГИЧЛИ ПРИБОРЛАР ВА ИНТЕГРАЛ МИКРОСХЕМАЛАРНИ ЙИҒУВЧИ, ЭЛЕКТРОН САНОАТ ТЕХНИКА КОНТРОЛИ БЎЛИМИ КОНТРОЛЁРИ, ЭЛЕКТРОН САНОАТ ПРИБОРЛАРИНИ СИНОВЧИ ИХТИСОСЛИГИ БЎЙИЧА ЎРТА МАЪЛУМОТЛИ ҚИЗЛАР УЧУН ЎҚИШ ГРУППАЛАР КОМПЛЕКТЛАНГАНДАН СЎНГ БОШЛАНАДИ.

Бу группалардаги ўқувчи қизлар ҳар ойда 77 сўм ҳажмида стипендия билан таъминланадилар. Ўқишни битирганларга эгаллаган касби бўйича малака олганлиги тўғрисида диплом берилади.

8-синф ҳажмида маълумотлилар учун ўқиш муддати — 3 йил.

Ўқишни битирганларга ўрта маълумот олганлиги ва эгаллаган касби бўйича малака берилганлиги тўғрисидаги диплом берилади.

Ўқувчилар ўқиш даврида ҳар куни 3 маҳал бепул овқат билан, ишлаб чиқариш практикаси даврида эса ишлаб топган меҳнат ҳақининг 50 проценти билан таъминланадилар.

Ўқиш муддати узлуксиз меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

БИЛИМ ЮРТИНИ АЪЛО БАҲОЛАР БИЛАН БИТИРГАНЛАР ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА ИМТИЁЗЛИ РАВИШДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИЛАР.

Билим юрти ўқувчиларни информация ва ҳисоблаш техникаси фани бўйича ўқитиш «КУВТ-86» ҳисоблаш машинасига, спорт базасига эга. Вокал-чолғу ансамбли, самбо секцияси, радио ва техника ижодкорлиги тўгараклари ишлайди.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш лозим: маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт, 086/У формадаги медицина справкаси, турар жойидан справка, 8 дона фотосурат (4 та 3х4 см. ва 4 та 4х5 см. ҳажмида), ота-онасининг иш жойидан справка.

Билим юртини битирганлар база корхонасига ишга юбориладилар.

Мурожаат учун адрес: 700005, Тошкент шаҳри, Ленин райони, «Весна» кўчаси, 17-уй (5, 12, 26, 69 «э», 183-автобусларнинг «Узбум», 1, 5, 26-трамвайларнинг «Фоменко кўчаси» бекатлари). Телефон — 91-14-51.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги

ТОШКЕНТ ЭКСКАВАТОР ЗАВОДИ БАЗАСИДАГИ

17-ТОШКЕНТ ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

қуйидаги ихтисосликлар бўйича

ўқишга қабул қилади

Кенг профилдаги станокчи, рақамли программа билан бошқариладиган станокларнинг оператори, ярим автомат ва автомат машиналарида иш бажарувчи электр-газ пайвандчилар (пайвандлаш ишлари назоратчилари), **электр кўприк кранларининг кранчиси, механика-йиғув ишлари слесари, дурадгор** (қурувчи), **автослесарь (8-синф базасида);**

универсал токарь, электр-газ пайвандчи, ремонтчи-слесарь, механик-йиғув ишлари слесари (10 синф базасида).

Билим юртида группалар спорт билан шуғулланиш назарда тутилган ҳолда комплектланади.

Ўқишга киришда разрядли спортчилар алоҳида имтиёздан фойдаланадилар.

Билим юртига қабул қилинган ўқувчилар бепул овқат, спорт формаси ва кийим-бош билан таъминланадилар.

Ўқиш муддати 10 синф ҳажмида маълумотлилар учун —10 ой, 8 синф ҳажмида маълумотлилар учун — 3 йил.

Ишлаб чиқариш практикаси даврида ўқувчиларга ишлаб топилган меҳнат ҳақининг 50 проценти тўланади.

Билим юртини муваффақиятли тамомлаган ўқувчилар (битириб чиқувчиларнинг 10 проценти) политехника институти, ҳарбий ўқув юртларида, авиация техникумида ўқишни давом эттиришлари мумкин. Ўқиш аълочилари (автоҳаваскорлар тўгарагида иштирок этганлар) билим юртини тамомлагач касб ўрганиб чиқиш билан бирга қўлларига «С» категориядаги ҳайдовчи гувоҳномасини олишлари мумкин.

Билим юрти замонавий техника ускуналари билан жиҳозланган хоналарга эга. Музика ва қўшиқ ихлосмандлари бадиий ҳаваскорлик тўгаракларида машғул бўлишлари мумкин.

Билим юртида стадион-спорт зали мавжуд, спортнинг барча турлари бўйича секциялар ишлаб турибди.

Билим юртига кириб ўқишни хоҳлаганлар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этишади: ариза, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома, маълумот ҳақидаги ҳужжат, яшаш жойидан ва ота-онасининг ишхонасидан справкалар, медицина справкаси, 6 дона фотосурат (4х5 ёки 5х6 см), ўқиш жойидан характеристика.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Куйбишев райони, Содиқов кўчаси, 6-уй (4, 5-троллейбусларнинг «Экскаватор заводи» бекати). Телефонлар: 68-68-74, 68-67-09, 68-67-08.

49-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1989-1990 ўқув йилига

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти 8 ва 10-синф ҳажмида маълумотли ёшларни қуйидаги мутахассисликлар бўйича тайёрлайди: карамелчи-конфетчилар, қандолатчи, химик-лаборант, сотувчи, ошпаз, холодильник асбоб-ускуналарни ремонт қилиш бўйича слесарлар.

Ўқиш муддати 8 синф маълумотидаги йигит-қизлар учун 3 йил. Улар ўқиш даврида тўлиқсиз давлат таъминотида бўладилар.

Ўрта маълумотлилар учун ўқиш муддати 1 йил. Уларга ҳар ойда 30 сўм стипендия тўланади.

Билим юртига Тошкент шаҳрида ва Тошкент областининг Калинин ва Тошкент районларида пропискада бўлган йигит-қизлар қабул қилинади.

ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ СТАЖИГА КИРАДИ.
Ўқиш 1 сентябрдан бошланади.

Машғулотлар рус ва ўзбек тилларида олиб борилади.

Ўқишни битирганлар БКК, «Ўртоқ» кондитер фабрикасига, «Тошпиво» ишлаб чиқариш бирлашмасига, «Ташплодоовошчторг» ихтиёрига ишга юборилади.

Барча ўқувчиларга ишлаб чиқариш практикаси даврида маошининг 50 проценти ҳажмида ҳақ тўланади.

Билим юртида спорт секцияси, ВИА тўгараги ишлайди. Билим юртини муваффақиятли битирганларга олий ўқув юртларига имтиёзли равишда кириш учун йўлланмалар берилади.

Билим юртининг барча группаларига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, туғилганлиги ҳақида гувоҳнома, маълумоти ҳақидаги ҳужжат (асли), турар жойидан ва ота-онасининг иш жойидан справкалар, таржимаи ҳоли, 286 формадаги медицина справкаси, 3х4 см. катталикдаги 8 дона фотосурат.

Адрес: 700080, Тошкент шаҳри, Ленин райони, Истиқбол кўчаси, 3-уй (15, 23, 45, 68, 171, 183-автобусларнинг «Қўйлиқ» бозори» бекати). Телефон: 90-36-69.

Пассажирлар диққатига!

Ўзбекистон проспектининг Пролетар кўчасидан ЦУМгача бўлган участкасида трамвай йўлларини капитал ремонт қилиш муносабати билан ана шу участкадан ўтувчи трамвай маршрутларининг ҳаракати

16 ИЮНЬ СОАТ 22 ДАН 18 ИЮНЬ СОАТ 20.00 ГАЧА

тўхтатилади

ТРАМВАЙ МАРШРУТЛАРИНИНГ ҲАРАКАТИ ҚУЙИДАГИЧА ТАРТИБДА ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ:

1-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ — «Образцов кўчаси — Санъат музейи — ТошМИ»;

3-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ — «Чкалов» метро станцияси — Олой бозори — 2-ТошМИ»;

5-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ — «Қўйлиқ — Госпиталь бозори — «Россия» меҳмонхонаси — Марказий бозор»;

13-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ — (жуфт жадвал) «ТТЗ — Ташсельмаш —Олой бозори —ТТЗ», (тоқ жадвал) «ТТЗ — Генерал Петров кўчаси — Олой бозори —2-ТошМИ—ТТЗ»;

28-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ — «Юнусобод—Санъат музейи — Полторацкий кўчаси — Госпиталь бозори — «Россия» меҳмонхонаси — «Самарқанд автостанцияси»;

Справкалар учун телефон — 33-27-27.

ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ БАРЧА ТУРДАГИ ШАҲАР ПАССАЖИР ТРАНСПОРТИ ИШИНИ МУВОФИҚЛАШТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ БОШҚАРМАСИ.

ТОШКЕНТ ТРАМВАЙ-ТРОЛЛЕЙБУС ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИ.

ЛЕНИН КОМСОМОЛИ НОМЛИ МАРКАЗИЙ МАДАНИЯТ ВА ИСТИРОҲАТ БОҒИНИНГ

«ЯШИЛ ТЕАТРИДА»

18 ИЮНЬ СОАТ 20.00 да

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг

АКАДЕМИК ЮНУС РАЖАБИЙ НОМИДАГИ

«Мақом» ансамблининг катта концерти

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: ака-ука ИСМОИЛЖОН ва ИСРОИЛЖОН ВАҲОБОВЛАР, ҲАДИЯ ЮСУПОВА, ШОКИРЖОН ЭРГАШЕВ, ЭСОН ЛУТФУЛЛАЕВ;

Республика мақомчилар конкурсининг лауреати
МАҲМУД ТОЖИБОЕВ

ХУШОВОЗ ХОНАНДАЛАР:
Изро МАЛАКОВ, ГУЛБАҲОР ЭРҚУЛОВА, ГУЛЖАҲОН ОТАҚУЛОВА, Ҳасан РАЖАБИЙ, Матлуба ДАДАБОЕВА, Маҳмуд ЙЎЛДОШЕВ, Маҳбуба ҲАСАНОВА, Валижон АБДУЛЛАЕВ, Нафиса ТЎХТАЕВА, Шаҳобиддин ИСМОИЛОВ, Жўраҳон РАҲИМОВ,

РАҚҚОСАЛАР:

Бутуниттифоқ эстрада рақкосалари конкурсининг лауреати

ЗУҲРАХОН САФАРОВА

ВА

ЗЕБОХОН ТУРСУНОВА

Ансамблнинг бадиий раҳбари — Республикада хизмат кўрсатган артист АБДУҲОШИМ ИСМОИЛОВ,

Музика раҳбари — Республика мақомчилар конкурсининг лауреати АБДУРАҲМОН ХОЛТОЖИЕВ.

Билетлар 17, 18 июнь кунлари соат 10 дан боғ кассасида сотилади.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 16/VI да **Корсар,** 17/VI да **Масхарабозлар.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 16/VI да **Ўғрини қароқчи урди** (19.30).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 16 /VI да **Зўлдир,** 17/VI да **Ака-ука совчилар.**

Кино

16 ИЮНДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «ИШҚ ЛАҲЗАСИ» (катта зал, 17, 20.00); «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (кичик зал, 18.30, 20.40, ўзбек тилида).

Чайка — «ҚАСОСКОР» (18.30, 21.00).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «ҒИРТ ЁЛҒОНЧИ» (18.30, 21.00).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ТИМСОҲ ДАНДИ-II» (17, 20.00); «РАСМИЙ ВОҚЕА» (жуфт соатларда).

Дружба — «РАСМИЙ ВОҚЕА» (ҳар соатда).

Восток — «МАРВАРИД» (18.30, 21.00).

Лисунов номли — «ТИМСОҲ ДАНДИ-II» (18.30, 21.00).

Нукус — «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (18.30, 20.45, ўзбек тилида).

К. Ёрматов — «МЕНИНГ ДУШМАНИМ» (тоқ соатларда).

Фестиваль (ёзги) — «ФРЕНЧ КАНКАН» (22.00).

Хива (ёзги) — «МЕНИНГ ДУШМАНИМ» (22.00).

17, 18 ИЮНДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — ИШҚ ЛАҲЗАСИ» (катта зал, 11, 14, 17, 20.00); «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (кичик зал, 11, 13.30, 16, 18.30, 20.40, ўзбек тилида).

Чайка — «НИМА, СИЗГА ҲОКИМИЯТИМИЗ ЁҚМАЙДИМИ?» (11.30); «ҚАСОСКОР» (13.30, 16, 18.30, 21.00).

ВЛКСМ 30 йиллиги —«УЧУВЧИЛАР» (жуфт соатлардд).

Дружба — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (ҳар соатда).

Восток — «МАРВАРИД» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Лисунов номли — «ТИМСОҲ ДАНДИ-II» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Нукус — «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45, ўзбек тилида).

К. Ёрматов — «МЕНИНГ ДУШМАНИМ» (тоқ соатларда).

Хива — (ёзги) — «МЕНИНГ ДУШМАНИМ» (22.00).

Автомат-жавоб берувчи телефонлар:

Дружба — 67-96-87
Ўзбекистон ССР 25 йиллиги — 53-65-87
С. Раҳимов номли—48-46-71
Ҳамза номли — 91-10-51
Тинчлик — 58-36-06
Искра — 39-14-59.

---

20 ИЮНЬ СОАТ 10.00 ДА

«Приборлар ва ҳисоблаш техникаси» салони биносида «Программалаштириладиган контролёрлар» мавзусида

СЕМИНАР ЎТКАЗИЛАДИ

Нальчикдаги «Севкавэлектроприбор» заводининг мутахассислари докладлар билан чиқишади.

Барча қизиққан мутахассисларни семинар ишида иштирок этишга таклиф этамиз.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Ғ. Ғулом кўчаси, 2-уй (4, 9, 11-трамвайларнинг «Оқтепа» бекати).

Справкалар учун телефонлар: 78-02-38, 78-40-43.

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети аппарати партия ва касаба союз ташкилотлари масъул ходим С. Я. Парфировга онаси

Вера Сергеевна ПАРФИРОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ташхозторг» коллективи кекса савдо ходими, меҳнат ветерани

Ниғмат ИЛҲОМОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Телефонлар: қабулхона — 32-53-76; бўлимлар: партия турмуши ва совет қурилиши — 32-57-84; экономика ва шаҳар хўжалиги — 32-54-19; социал проблемалар — 32-53-10; хатлар ва оммавий ишлар — 33-29-70; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66, 32.54.15; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Якшанбадан ташқари, ҳар куни чиқади. Тиражи — 126.670

Р. — 09754. Ички саҳифаларга 18.30 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим). Б. 2147. Индекс 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.